филателистички гласник

година V
децембар
2017

часопис за теорију и праксу филателије
e-mail: filatelisticki.glasnik@gmail.com
цена: 350 динара

21

САДРЖАЈ

Уводник 3

Пошта припадника ЈНА–УНЕФ у Египту – нови прилози [6] – Војислав Беговић 5

Фалсификати зупчања на маркама Југославије – Светислав Д. Јелић 11

Преписка ратних заробљеника и интернираних лица из Србије, посредством Међународног комитета Црвеног крста [18] – Војислав Беговић 14

Календар FIP и FEPA изложби у 2018 22

Из правилника о Плану о утврђивању плана издавања пригодних поштанских марака и вредносница и мотива редовних издања поштанских марака и вредносница за 2018. 23

Нови међународни купон за одговор 25

Доплатне марке 27

Покушај реконструкције штампарских плоча црногорских дописница издања 1892. и 1893. [3] - Миодраг Р. Вуковић 29

Провизорно издање Сента 1944 –
оригинали и фалшеви [1] – проф. др Јован Величковић 42

Филателистичка колектанеа [4] 50

Нови прилози за историју путујућих пошта на тлу Југославије [3] 53

Помоћно издање Манастир Морача 3212А –
фалсификат претиска 12/0,01 – Владимир Б. Милић 57

Прилог методологији аматерског истраживања [2] – Миодраг Р. Вуковић 60

Преглед испостава ЈП „Пошта Србије" на Косову и Метохији 62

Преглед издања ЈП „Пошта Србије" септембар 2017 - новембар 2017 64

ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ГЛАСНИК

Часопис за теорију и праксу филателије

Ставови објављени у текстовима појединих аутора нису нужно и ставови редакције, тако да не сносимо одговорност за евентуалну штету насталу њиховим објављивањем.

Право коришћења: Чланци објављени у „Филателистичком гласнику" могу се даље објављивати искључиво уз сагласност аутора. Делови чланака могу се објављивати уз обавезно навођење потпуне референце и уз поштовање ауторских права аутора и издавача.

Излази четири пута годишње:
20. март, 20. јун, 20. септембар и **20. децембар**

Издавач и одговорни уредник: **Владимир Милић**

Сарадници:
проф. др Јован Величковић
Војислав Беговић, Миодраг Вуковић, Светислав Јелић и Угљеша Стефановић

Лектор: **Јулка Симовић**

Дизајн и графичка обрада: **Владимир Милић**

e-mail: **filatelisticki.glasnik@gmail.com**

Штампарија: **Instant system, Црнотравска бб, Београд**

На задњој корици:
Српска војска пред манастиром Ђурђеви ступови у зиму 1912-13 године.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
656.835.91.(497.11)
ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ гласник : часопис за теорију и праксу филателије / одговорни уредник Владимир Милић. – Год. 5, бр. 20 (децембар 2017)- . – Београд : Владимир Милић, 2013-. -21 cm
Тромесечно
ISSN 2334-7147 = Филателистички гласник (Београд. 2013)
COBISS.SR-ID 196133132

Journal Philately Theory and Practice

Articles in this issue of "Filatelisticki glasnik" do not necessarily reflect the opinion of the Editorial

Articles in this journal, unless otherwise stated, may be reproduced with authors permission only.

Published four times a year:
20th March, 20th June, 20th September and 20th December

Publisher and Editor: **Vladimir Milic**

Contributors:
Prof. dr Jovan Velickovic
Vojislav Begovic, Miodrag Vukoic, Svetislav Jelic and Ugljesa Stefanovic

Lecturer: **Julka Simovic**

Design: **Vladimir Milic**

e-mail: **filatelisticki.glasnik@gmail.com**

Printed by: **Instant system, Belgrade**

Price: **4 EUR + postage**

Image on the back cover:
Serbian army in front of the monastery Djurdjevi stupovi in the winter of 1912-13

ISSN 2334-7147

УВОДНИК

Крајње је време, да када упућујемо критичку реч за домаћа издања марака, пођемо од сврхе њиховог издавања, а не филателистичких потреба. Штампање марака за филателистичке класере дугорочно има погубан утицај на "здравље" сваке филателије. Употреба у писмоносном саобраћају је почетак и крај животног циклуса сваке поштанске марке. То никако не значи да део неупотребљених (чистих) марака у збиркама сакупљача је непотребан или штетан. Само, ваља размислити колики је тај део. Тражење тога оптимума, верујемо, јесте стална брига издавача.

Можда је прави моменат за обнову интересовања за српске таксене марке. Од 5. априла 2016. године, после пуне 33 године, у Србији су поново у употреби судске таксене марке. Фасцинантан графички изглед ових вредносница (штампа ЗИН) више је него довољан разлог да привуче пажњу сакупљача фискалне филателије. Разлог плус је што су доступне у великом броју пошта широм Србије.

Средином новембра, на већим поштама у Србији, пуштен је у продају међународни купон за одговор – Истанбулски модел. Ова међународна поштанска вредносница (поштанска целина) садржи високи степен заштите, који се користи за штампање вредносница, како би се спречило њихово фалсификовање или злоупотреба. О овоме нешто више можете прочитати у новом броју "Гласника".

Пред предстојећи конгрес ФИП, континенталне федерације (америчка и европска) траже промене у управљању и вођењу ФИП. Према писању Линсових новина, управни одбор АПС-а (The American Philatelic Society) послао је писмо Таи Пенг Ксиану, председнику ФИП, како би изразио озбиљну забринутост у вези са радом и управљањем ФИП-ом. Писмо је такође достављено члановима борда ФИП-а и АПС-а, као и ФИП континенталним федерацијама (Америчкој, ФИАП и ФЕПА), националним федерацијама чланицама ФИП-а и председнику Америчког удружења излагача филателије. У писму се наводи незадовољство међународне излагачке заједнице и подвлачи да "структура и правила ФИП доприносе успостављању коруптивне праксе унутар саме организације". Примедбе се односе на правичност и квалитет суђења (некомпетентно или коруптивно суђење), избор међународних чланова жирија, све већи трошкови

међународног излагања и занемаривање пријатељских односа и сарадње међу филателистима. На тему избора чланова ФИП жирија, у писму се наводи да председник ФИП-а и координатор изложбе, којег он именује, може знатно утицати на избор жирија и предлаже да "све квалификоване ФИП судије треба да кандидидује одговарајућа национална федерација достављањем списка организационом одбору. "

Крупне замерке стављене су на поступак избора председника и потпредседника ФИП и дати предлози за промену политике управљања ФИП.

Промена места и термина одржавања већ анонсираних међународних изложби пролази незапажено - готово без коментара велике (светске и европске) филателистичке породице. Само за 2018. годину, бележимо два таква случаја.

Дугу и славну историју филателије у својој земљи Грчка поштанска управа овековечила је издањем серије од шест марака са ликовима заслужних људи за ту ствар.

Пре тридесет година у Копенхагену (1987) основана је ФЕПА. Једна од 18 националних федерација оснивача Европске филателистичке организације био је наш Савез, преко свог представника др Јована Величковића.

Ових дана се навршило пет година од смрти др Јована Величковића. Моменат је да се подсетимо великог доприноса др Величковића европској филателији: у BPP (1975–), VÖB (2002–), AIEP (1994–), СФЈ и СФС. Поменућемо и експертске чланке у Fakes Forgeries Experts (FFE #2, 5, 10, 14) и чланке у најпрестижнијим светским филателистичким часописима и часопису Филателиста. Био је члан жирија и експертских тимова на неколико ФИП и ФЕПА изложби.

Уредник

Састанци филателиста у Београду
улица Светог Саве 16-18/II
недељом од 9 до 14 часова

Војислав Беговић

ПОШТА ПРИПАДНИКА ЈНА - УНЕФ У ЕГИПТУ [6]

Током мировне мисије припадника одреда ЈНА у саставу мировних снага ОУН (УНЕФ) 1956-1967 бележени су многи догађаји из живота југословенских војника. Рачун за купљени фото-материјал у Порт-Саиду (сл. 1) издат је југословенском уметнику фотографије Иви Етеровићу који је боравио у трећој ротацији контингента ЈНА. На жалост, фото-документација која ми је била доступна своди се на аматерске фотографије, приватног карактера, често скромног техничког квалитета и очуваности, на којима из разумљивих разлога није могло бити детаљнијих снимака логора, чек поинта и других војних сцена.

R. C. Canal 2257

س ت قنال ٢٢٥٧

A. R. YAZDI
PORT SAID
Rue El-Gomhoria
Telephone 2638

عبدالرحيم يزدى
بورسعيد شارع الجمهوريه
تليفون ٢٦٣٨

Mr Sgt. Eterovic Ivo Dt

1	Rolleiflex 3.5.	£ 70.000
1	Lens hood.	1.500
2	Filters.	3.000
		£ 74.500

Pounds Seventy four x 500/100

15/1/58.

Сл. 1 Рачун за купљени фото-материјал у Порт-Саиду 1958

Један од успелијих аматерских снимака приказан слици 2 може се сматрати нетипичним за описане околности.

Сл. 2 У тренцима одмора: логор Ел Ариш

Од јула до новембра 1963. године део Југословенског контингента саставу мировних снага ОУН (УНЕФ) боравио је у Јемену. За поштанску употребу припадника југословенског дела одреда коришћен је жиг са датумом (в. "Гласник" бр. 20).

PAGE 96 SEPTEMBER - OCTOBER 1975 EGYPTIAN PHILATELIC TOPICS

UN FORCES IN EGYPT — THE YUGOSLAVIAN CONTINGENT by DR. A. WINTER (Cont.).

At last, from July to November 1963, part of the Yugoslavian contingent was sent to Yemen. A special datestamp No. 9) was created. Its rather rare use can be explained by the small number of concerned soldiers and thus the very small mail exchanged between Yemen and Yugoslavia. All of these handstamps are to be found in black, blue, blue-purple and red ink.

To finish, let us point out that commemorative illustrated envelopes of 10 different types more specially intended for philatelists were printed in quantities of 3,000 - 4,000 copies. They were seldom sued for real postal service (see illustrations - Figs. 3 / 7).

The Yugoslavian contingent consisteda very few soldiers. When the UN forces left in June 1967, its number was less than 300. This is why the personal mail, not intended for philatelists, is scarce.

Most of the covers found are more or less made to order. Nevertheless, they have the merit to let us know the handstamps used for this small postal service during a memorable historic period.

Added bibliography:

"Grundung und Aufgaben der UNEF, pp. 16-20 in German by Hans Egon Vesper.

U.N. NEWSLETTER by Walla - various issues.

Сл. 3 Факсимил чланка о југословенском контингенту објављен у "Egyptian Philatelic Topics" за септембар-октобар 1975.

Сл. 4

Број сачуваних реално употребљених поштанских објеката из ове епизоде мировне мисије југословенског одреда је веома мали. Авионско писмо на слици 4 је типичан пример творевине за филателистичке потребе.

Формално, 22. смена југословенског одреда у саставу мировних снага (УНЕФ) на Синају боравила је од маја 1967 до јуна 1967.[1] Током вишегодишњег истраживања нисам се сусрео са поштом из овог кратког периода. О сложеном стању мисије говори и поверљиви извештај под бројем ... команде канадских мировних снага (сл. 5)

ITALIA
2018

[1] Ујутро 5. јуна 1967. године, Израел је покренуо удар против египатских снага.

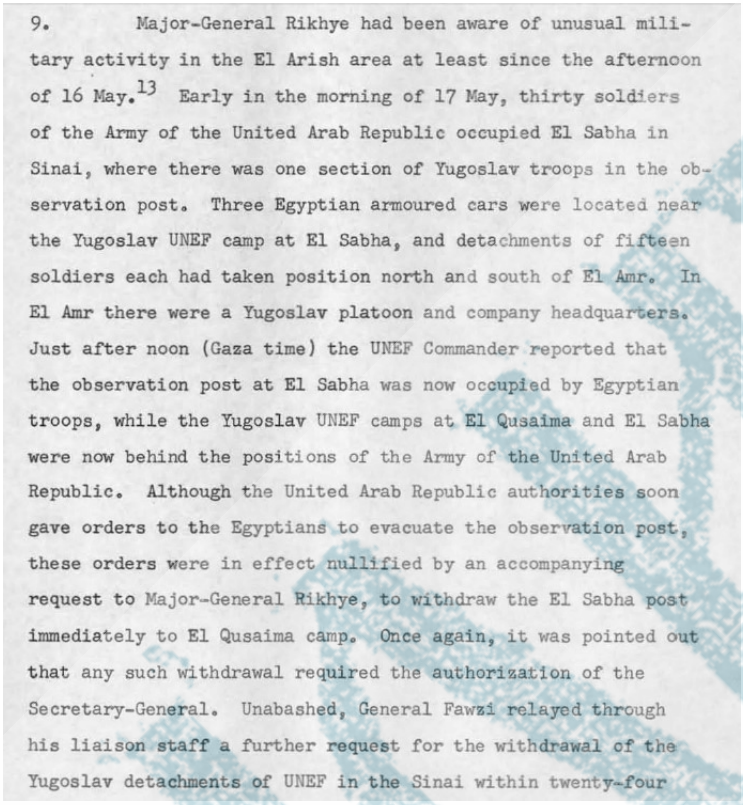

9. Major-General Rikhye had been aware of unusual military activity in the El Arish area at least since the afternoon of 16 May.[13] Early in the morning of 17 May, thirty soldiers of the Army of the United Arab Republic occupied El Sabha in Sinai, where there was one section of Yugoslav troops in the observation post. Three Egyptian armoured cars were located near the Yugoslav UNEF camp at El Sabha, and detachments of fifteen soldiers each had taken position north and south of El Amr. In El Amr there were a Yugoslav platoon and company headquarters. Just after noon (Gaza time) the UNEF Commander reported that the observation post at El Sabha was now occupied by Egyptian troops, while the Yugoslav UNEF camps at El Qusaima and El Sabha were now behind the positions of the Army of the United Arab Republic. Although the United Arab Republic authorities soon gave orders to the Egyptians to evacuate the observation post, these orders were in effect nullified by an accompanying request to Major-General Rikhye, to withdraw the El Sabha post immediately to El Qusaima camp. Once again, it was pointed out that any such withdrawal required the authorization of the Secretary-General. Unabashed, General Fawzi relayed through his liaison staff a further request for the withdrawal of the Yugoslav detachments of UNEF in the Sinai within twenty-four

сл. 5 Факсимил извештаја команде канадских снага од 1. априла 1968.

У прилично детаљном извештају, поред осталог се каже:

- Рано ујутро 17. маја, тридесет војника Армије Уједињене Арапске Републике окупирали су Ел Сабху на Синају, где је на посматрачком месту био један број југословенских војника . Три египатска оклопна возила била су смештена у близини југословенског УНЕФ логора у Ел Сабхи, а петнаест војника су заузели положаје северно и јужно од Ел Амра. У Ел Амру је био југословенски вод и команда. После подне (време Газе), командант УНЕФ-а је известио да је посматрачко место у Ел Сабхи окупирано египатским трупама, а југословенски УНЕФ логори у Ел Кусаими и Ел Сабхи су нашли иза леђа (положаја) Египатске војске.

Иако је Египатска власт издала наређење Египћанима да се евакуишу запоседнута посматрачка места, наредба је поништена пратећим захтевом генерал-мајору Рикију, да се одмах повуче са положаја у Ел Сабхи све до логора Ел Кусаима. Са стране УНЕФ-а поново је истакнуто да било какво повлачење захтева одобрење генералног секретара.

Египатски генерал Фавзи искористио је своја средства везе да још једном упути захтев за повлачење Југословенског одреда на Синају у року од двадесет и четири часа, а из Шарм ел Шеика у року од четрдесет осам

часова. Да би подвукао значење свог захтева, наглашава да су египатске снаге у покрету у области Ел Кунтиле, (на пола пута између Рафе и Шарм Ел Шеика). У Ел Кунтили, посматрачки положај држао је југословенски вод и налазило се седиште вода.- За писање писама тешко да је било прилике (и времена).

На слици 6 (извор једна Интернет понуда) приказано је писмо послато из Ел Ариша преко Београда за Сомбор (1961). Употребљен је жиг UNEF POŠTA ODREDA JNA - UAR- (EGIPATSKA OBLAST) – са датумом у мосту. Овај тип жига коришћен је у Ел Аришу. Тамо се налазила Команда југословенског одреда. Могу са великом сигурношћу да закључим да је овај жиг употребљаван искључиво у Ел Аришу.

Сл. 6

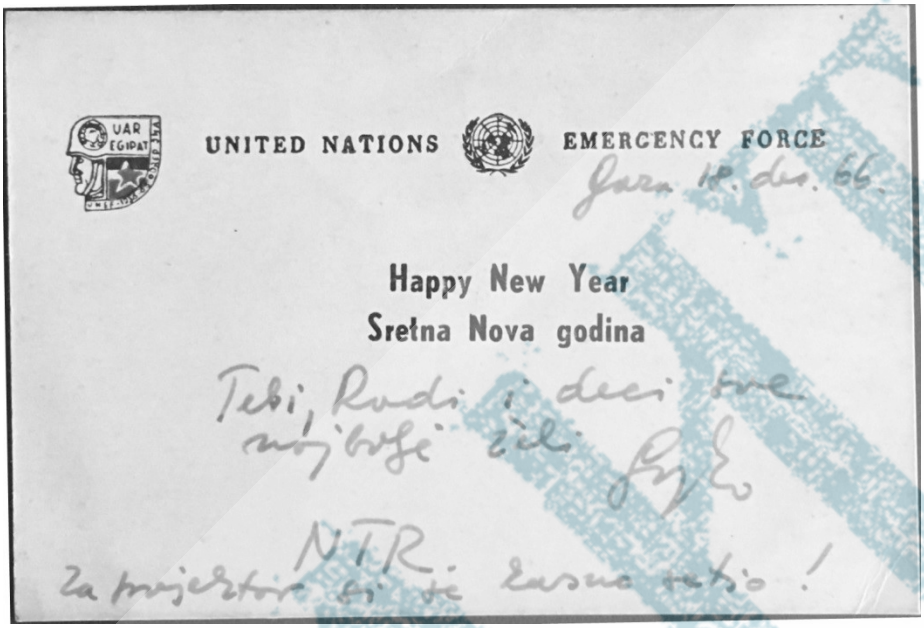

Сл. 7 Честитка за Нову 1967. годину послата из Газе
(Објављујемо љубазношћу Николе Љубичића)

Мислим, да заинтересовани за ову тему неће имати никаквих проблема да разликују оригинална писма од "сувенирских производа". За потребе овог истраживања настојао сам да купљена писма, кад год је то могуће, садрже унутрашњи писани табак папира, у нади да ћу доћи до још неких података. Могу да кажем, да се таква очекивања нису испунила. Највећи број таквих писама није садржао ознаку места боравка пошиљаоца, чак ни датум пошиљања, а садржај је био крајње униформан у смислу приватних порука породици. Новогодишња честитка приказана на слици 7 претставља у том смислу приличан изузетак.

Светислав Д. Јелић

ФАЛИФИКАТИ ЗУПЧАЊА НА МАРКАМА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Марке са померeним зупчањем, делимично зупчане и двоструко зупчане код сакупљача имају посебну категорију и заузимају посебну област. Отуд и не чуди да је фалсификовање зупчања и продукција ове врсте посебности честа појава на тржишту [1].

У току 2017. у понуди на интернет аукцијама појавио се читав низ ових посебности, али са фалсификованим зупчањем. До сада су уочена два типа фалсификата:

- марке са фалсификованим додатним зупчањем и
- марке које са једне стране имају фалсификовано „линијско зупчање".

Извор ова два наизглед различита типа фалсификата је очигледно један, са том разликом што је код првог типа фалсификатор одвојио марке по линији фалсификованих зубаца. Предмет фалсификовања биле су редовне и пригодне марке Југославије. Све марке које су биле предмет фалсификовања у основи су зупчане чешљасто 13 ¼ или 13 ¼ : 12 ½ .

Фалсификат– додатно зупчање

Код овог типа фалсификата (марке у четверцу), циљ фалсификатора је био да се симулира грешка приликом перфорације, која за последицу има додатно зупчање (сл. 1). Увећањем може се јасно уочити разлика између рупица оригиналног зупчања и рупица фалсификованог зупчања (сл. 2).

Сл. 1. Додатно зупчање ситније него оригинално

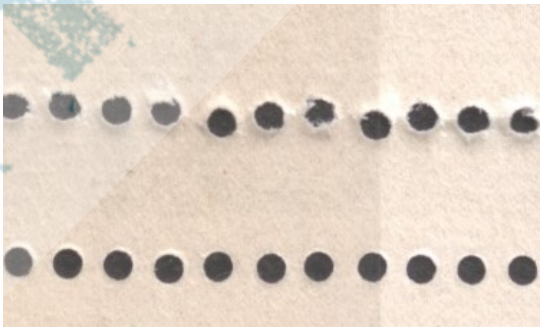

Сл. 2. фалсификовано зупчање (горе) и оригинално (доле)

Сл.3 Неуспели покушај израде додатног зупчања

Детаљним испитивањем је закључено да у зависности од квалитета папира на којима су марке штампане, можемо разликовати боља и лошија фалсификована зупчања. Код папира лошијег квалитета по линији зупчања је уочљиво оштећење папира до којег долази услед притиска при изради додатне фалсификоване перфорације. Марке се том приликом благо увијају по истој, док то увијање није уочљиво код зубаца насталих зупчањем у штампарији.

Очигледно да „опрема" којом се израђују ови фалсификати није професионална, што има за последицу наведене аномалије, али се мора констатовати да и поред очигледних и сасвим јасних недостатака, овај материјал налази пут до сакупљача.

Други „специјалитет", а који потиче као што је већ напоменуто из истог извора, јесу марке које са једне стране имају фалсификовано „линијско зупчање" (слика 4). Визуелно ове марке су мањих димензија од оригиналне, што је уочљиво на први поглед, док је зупчање делимично асоцира на тзв тупо зупчање.

Сл. 4 помоћно издање Тито претисак 0,80/1,20: оригинална марка (26x26 mm) у пару са ужом марком (22x26 mm) фалсификованог зупчања сдесна

Сл. 5 пригодно издање Пупин: оригинална марка у пару са ужом марком (22x26 mm) фалсификованог „линијског" зупчања сдесна

Слика 6. Упоређивање оригиналног зупчања (горњи део) са фалсификованим (доњи део слике)

Основне техничке карактеристике фалсификованог зупчања су:

- измерена вредност на зубомеру је између 13 ¼ и 13 ½
- обим круга је нешто мањи од обима оригиналних зубаца
- фалсификовано зупчање је неравномерно и неуједначено.

Последња наведена карактеристика није лако уочљива код другог групе фалсификата, јер се стиче утисак да је поменута неравномерност зубаца последица одвајања марке из табака.

Релативно успешно реализована превара „грешке у зупчању" изискује опрезност сакупљача приликом куповине. Поједине фалсификате на први поглед није лако препознати, те је код ове врсте посебности потребан додатан опрез.

Литература

[1] Дефиниције фалсификата – Ричард Гратон, Филателистички гласник 20, септембар 2017.

Војислав Беговић

ПРЕПИСКА РАТНИХ ЗАРОБЉЕНИКА И ИНТЕРНИРАНИХ ЛИЦА ИЗ СРБИЈЕ, ПОСРЕДСТВОМ МЕЂУНАРОДНОГ КОМИТЕТА ЦРВЕНОГ КРСТА [18]

Логори и станице за интернирана лица налазили су се на 38 локација у Доњој Аустрији, у окрузима Санкт Пелтен (од почетка рата до краја 1915), Холабрун (тада Оберхолабрун, 1915-1917) и Вајдхофен на Таји (1914-1918) у надлежности покрајинске владе Доње Аустрије. Успоставили су их, руководили њима и били надлежни окружни штабови, а надгледале војне јединице. Интернирани су смештани у напуштеним објектима као што су фарме, двориштa, ненасељени дворци, али и у приватним кућама (реквирираним на основу хитно донетог закона) и специјално изграђеним логорима за интернирана лица.[1]

Сл. 1

На сл. 1 приказана је дописна карта Аустријског Црвеног крста за преписку ратних заробљеника послата 17. I 1918. од стране конфинираног лица из Веикертшлага на Таји[2] за Лион.

Пошиљалац: A. K. "Konfiniert in Weikertschlag a / d Thaya, Niederösterreich". Печат отиснут љубичастим мастилом: "* K. K. Konfinierungsstation

[1] Reinhard Mundschütz, Walter Mentzel, *Internierungen von Zivilisten in Niederösterreich*

[2] Веикертшлаг на Таји село у близини границе са Чешком Републиком. Припада катастарској општини Рабс на Таји у округу Ваидхофен на Таји у Доњој Аустрији.

Weikertschlag". Делимичан отисак жига месне поште Weikertschlag. Бечка цензура (GZNB).

Сл. 2 Печат издвојен са поштанске карте приказане на сл. 1

Вуковић[3] приказује факсимил дворедног печата у готици `K.к. Konfinierungsstation / Raabs an der Thaya.`

У округу Ваидхофен било је више места намењених за интернирање цивилних лица и "непоузданих" грађана круне. Имућнији заточеници, за које је процењено да постоји мали ризик од бекства, смештани су у приватне објекте са малим бројем чувара.

Према Менцелу[4] у надлежности окружне комисије (Bezirkshauptmannschaft) у округу Ваидхофен на Таји налазили су се:

Добersберг: Конфинациона станица за А-У држављане. Мај 1917 - Септембар 1917.

Гросау: Станица за интерниране и конфиниране странце и А-У држављане. Септембар 1914 - крај рата.

Грос-Сигхартс: Станица за конфинацију за А-У држављане. Октобар 1915 - август 1917.

Илмау: Станица за интерниране странце. Октобар 1914 - јули 1917

Карлштајн на Таји: Станица за интерниране и конфиниране странце. Септембар 1914 - крај рата.

[3] Миодраг Вуковић, Српски ратни заробљеници и интернирци у логорима Централних сила 1916 – 1918 [3], ФГ 14.

[4] Walter Mentzel, Die Internierungslager im Bezirk Waidhofen an der Thaya.

Кауцен: Станица за конфиниране странце. Август 1914 - крај рата. Рабс на Таји[5]: Станица за конфиниране странце. Септембар 1914 - крај рата.
Ваидхофен на Таји: Станица за конфиниране странце. Новембар 1914 - крај рата.
Веикертшлаг на Таји: Станица за конфиниране и интерниране странце и А-У држављане.

У јулу 1917. године, затворени су неки од логора у округу Ваидхофен на Таји, а интернирци пребачени у друге логоре.

Поред организација Црвеног крста и потпорних друштава, организације различитих структура друштва упућивале су помоћ заточенима.

Дописне карте одбора за преписку са ратним заробљеницима већином су биле дводелне, са предштампаном адресом одбора, на делу за одговор.

На слици 3 приказана је дописна карта (образац) Одбора српских студената у Паризу (Comité des Étudiants Serbes Paris) упућена српском заробљенику у логор Болдогасоњ (18. 5. 1918). У Бечкој цензури карта је рукописом означена словом "P" (Рус).

FIP Fédération Internationale de Philatélie

[5] Рабс на Таји је општина у округу Ваидхофен на Таји у Валдвертелу - Доња Аустрија, у близини аустријске границе са Чешком Републиком.

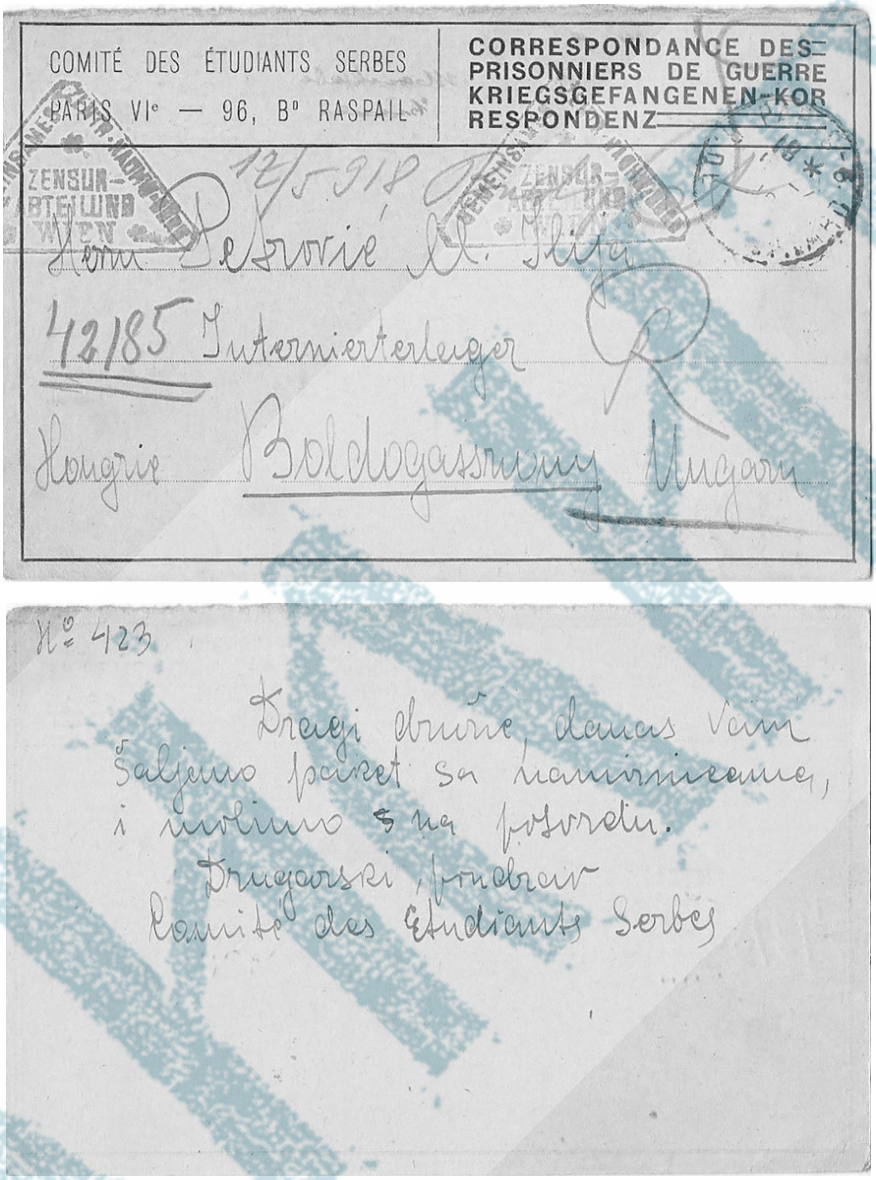

Сл. 3 Дописна карта предата у Париској пошти у Rue de Vaugirard

На слици 4 приказана је дописна карта Одбора српских жена Париз (Comité des Femmes Serbes Paris), намењена за одговор заробљеника, послата из логара Болдогасоњ (Угарски део Двојне монархије) Одбору српских жена у Паризу. Речју "Исправно" и кратком поруком заробљеник потврђује пријем пакета.

Сл. 4 Карта за одговор Одбору српских жена у Паризу са троредним жигом логора за ратне заробљенике Болдогасоњ ("K .u. k. Kriegsgefangenenlager / 1917 szept. 11. / Boldogasszony").

Вуковић[6] овај логорски жиг приказује у црвеној и црној боји. Тај податак допуњавам жигом у плавој боји.

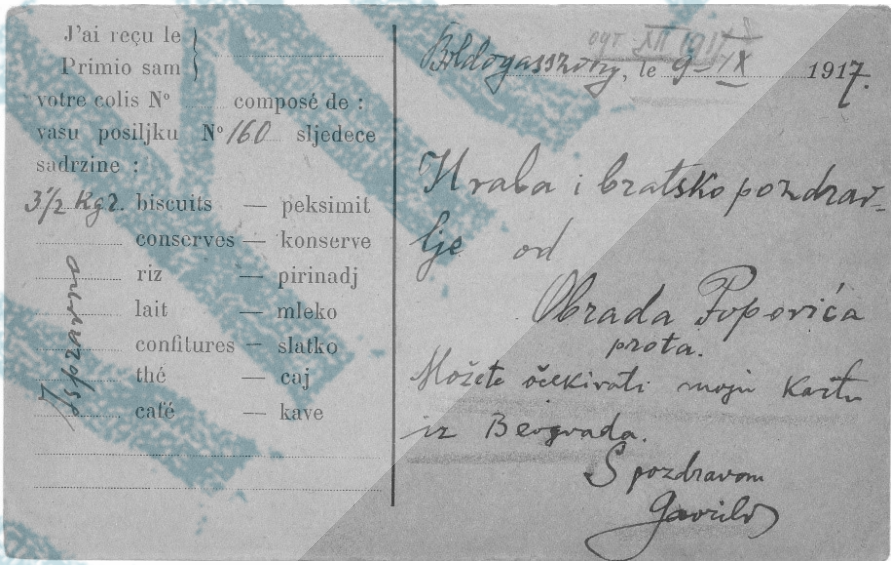

Сл. 5 Полеђина дописне карте приказане на слици 4

[6] Миодраг Вуковић, 1916-1918 [2] Заробљенички логори у Угарској, ФГ бр.13

Када су српски ђаци и избеглице крајем 1915. и почетком 1916. године почели да пристижу у Француску, поред већ постојећих одбора као што је Српски комитет у Француској и универзитетски одбори, у скоро сваком универзитетском граду, а посебно у онима у којима су се Срби задржали, формирани су помоћни одбори. Они су организовали пријем и смештај студената и избеглица и прикупљање потребне помоћи. Обично је префект био на челу одбора који је окупљао истакнуте грађане.[7]

Не мало изненађење, за мене, био је жиг "CONTROLE POSTAL MILITAIRE P. de G. / 348" на заробљеничкој карти послатој из логора Ашах на Дунаву за Марсељ.

Жиг логора Ашах отиснут је црним мастилом. Жиг Бечке цензуре (GZNB) и жиг "CONTROLE POSTAL MILITAIRE P. de G. / 348" истом бојом мастила (кармин).

Сл. 6

[7] Више о овоме: Љубинка Трговчевић, *Les Serbes en France durant la Première Guerre mondiale*

Сл. 7 Издвојени жиг војно-поштанске контроле број 348

Прилика је да се жиг пажљивије прегледа. Бургиња[8] у приказу адаптиране табеле Стровског и Делоста наводи да жиг припада поштанској контроли у Марсељу.

У настојању да дођем до више података, љубазношћу г. М. Вуковића добио сам линк према аукцији на којој је понуђена дописна карта (сл. 8) са жигом "CONTROLE POSTAL MILITAIRE P. de G. / 348".

Шта осим поменутог жига повезује ове две карте?

Свакако датирање. Заробљеничка карта (приказана на слици 6) упућена је 20. септ. 1917. године. Грчка дописна карта, рукописно означена као "Correspondance des prisonniers de guerre", упућена је 18/9/17 из Триполиса на Пелопонезу[9] за Касу у Угарској (сада Кошице у Републици Словачкој).

Дакле, слична датирања две карте на различитим правцима поштанске доставе; обе усмерене преко исте (Марсељске) комисије за поштанску контролу.

За даље разматрање подсећам да су прве комисије за поштанску контролу (ССР) у унутрашњем подручју Француске уведене јула 1915. год.[10] Комисија у Марсељу почела је са радом, 30 . августа 1915.

Према Бургињи почетак коришћења жига "CONTROLE POSTAL MILITAIRE P. de G. / 348" је 1916. година.

---

[8] Jerome Bourguignat, *Le contrôle postal de l'intérieur à partir de juillet 1915*

[9] Грчка улази у рат на страни Антанте 29. јуна 1917. године.

[10] Унутрашње подручје подразумева део територије који је остао под контролом цивилних власти (за разлику од ратне зоне).

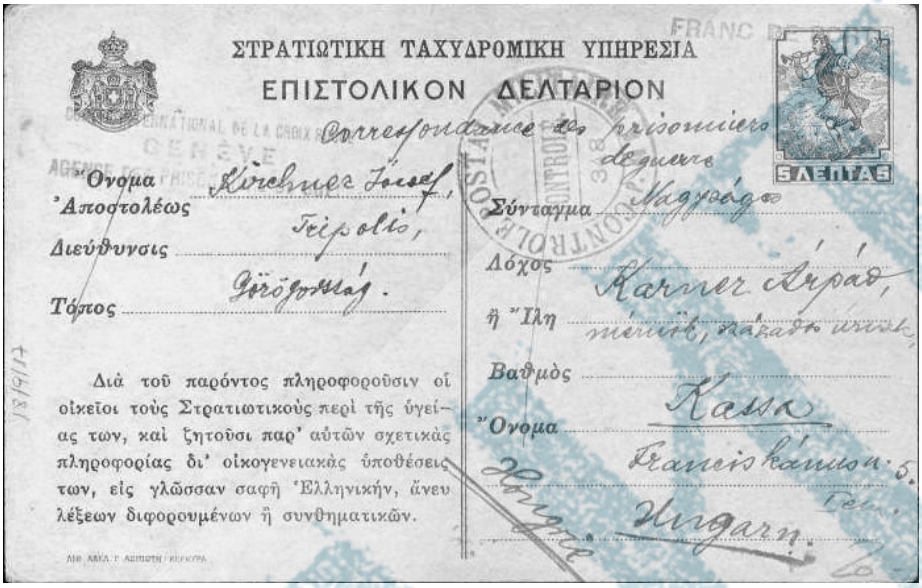

Сл. 8

Карта приказана на слици 8 је преко Марсеља доспела у Женеву, где је добила троредни печат "Comité international de la Croix-Rouge / GENEVE / Agence des Prisonnieres de Guerre", а одатле наставила пут за Касу (Кошице).

Сл. 9 Особље француске комисије за контролу поштансе преписке на послу. Недатирано.

Календар FIP и FEPA изложби у 2018.

14-17 Feb 2018	Spring Stampex 2018	London	National. UK
10-11 March 2018	EXPHILMOULINS	Moulins	National. FR
06-08 April 2018	Kesfila 2018	Jyväskylä	National. FI
3-5 May 2018	DMTH	Essen	National (TH). DE
17-20 May 2018	NABA Lugano 2018	Lugano	National. CH
19-21 May 2018	BIRDPEX	Bad Mondorf	Thematic. Multinational. LU
19-21 May 2018	Exfimo 2018	Bad Mondorf	National. LU
25-27 May 2018	ÖVERBRIA 2018	Klagenfurt	National with international stamps exchange. AT
27-31 May 2018	ISRAEL 2018	Jerusalem	Specialized WSC Exhibition FIP Patronage. IL
7-10 June 2018	Paris-Philex 2018	Paris	French Championship. FR
8-10 June 2018	BARNIMPHIL 2018	Berlin	National AT with international participation.
8-10 June 2018	NORDIA 2018	Gardabaer	Multinational, Nordic countries. IS
15-17 June 2018	Gotha 2018	Gotha	National. DE
13-15 July 2018	ESTEX 2018	Tallinn	FEPA Recognition. International. EE
15-18 August 2018	PRAGA 2018	Prague	World Spacialized. FIP Patronage, FEPA Recognition. CZ
19 August 2018	FEPA CONGRESS	Prague	FEPA members
23-26 August 2018	Gmunden 2018	Gmunden	International. FEPA Recognition. AT
31 Aug - 2 Sept 2018	MALMEX 2018	Malmö	FEPA Recognition. National. SE
12-15 September 2018	Autumn Stampex 2018	London	National. UK
Nov 2018	The Great War	Verona	FEPA Recognition. Multinational specialized (TR, PH, TH). IT
16-18 November 2018	FELBA 2018	Fellbach	National. DE
23-25 November 2018	Italia 2018	Verona	FEPA Patronage. National LIT with international participation. IT
28 Nov-03 Dec 2018	THAILAND 2018	Bangkok	FIP Patronage. TH

Из Правилника о утврђивању Плана издавања пригодних поштанских марака и вредносница и мотива редовних издања поштанских марака и вредносница за 2018.

I. ПРИГОДНЕ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ И ВРЕДНОСНИЦЕ

1. 150 година од оснивања Српске техничарске дружине;

2. XXIII Зимске олимпијске игре – Пјонгчанг 2018;

3. Лунарни хороскоп – Година Пса;

4. Васкрс;

5. 150 година од оснивања Народног позоришта у Београду;

6. Фауна;

7. Градови Србије

- Крагујевац

- Суботица

8. 200 година од објављивања Српског рјечника Вука Стефановића Караџића;

9. Европа – Мостови;

10. Музејски експонати;

11. Уметност;

– 200 година од рођења Ивана Сергејевича Тургењева

– 175 година од рођења Косте Трифковића

– 150 година од рођења Максима Горког

– 150 година од рођења Алексе Шантића

– 125 година од рођења Милоша Црњанског

– 100 година од рођења Александра Исајевича Солжењицина

12. Европска заштита природе;

13. ФИФА Светско првенство у фудбалу – Русија 2018;

14. Дечја марка;

15. Наука

– 175 година од рођења Антона Коха

– 150 година од рођења Михаила Петровића Аласа

– 150 година од рођења академика Владимира Ласкарева

– 150 година од рођења академика Стевана Бошковића.

16. Туризам у Србији;

17. Љубичевске коњичке игре;

18. 600 година од подизања манастира Манасија;

19. Радост Европе;

20. Дан марке;

21. Заједничко издање Србија – Индија:
70 година дипломатских односа;

22. Божић;

23. 100 година од завршетка Великог рата;

24. 100. годишњица присаједињења војвођанских области Краљевини Србији,

25. Крсна слава.

II. МОТИВИ РЕДОВНИХ ИЗДАЊА

1. МИХАЈЛО ПУПИН

2. РАДОМИР ПУТНИК

3. ЖИВОЈИН МИШИЋ

4. МИЛУНКА САВИЋ

5. НАДЕЖДА ПЕТРОВИЋ

Нови међународни купон за одговор

Од 16. новембра на већим поштама у Србији у продаји је нови међународни купон за одговор српског порекла. Паритет: 1 SDR = 154,0138 динара. Продајна цена непромењена - 170 РСД. Купон се замењује за поштарину за авионско писмо до 20 г тежине.

Купон је наручен 1. септембра 2017. Серија АА.

Нови графички елементи у дизајну Истанбулског модела су у функцији унапређивања заштите ове вредноснице. Секвенце у овом кратком прегледу су уочљивије под дигиталним микроскопом који омогућава оптичко увећање, за разлику од скенера који увећава али електронски (апроксимативно)

Модел Истанбул: две холограмске слике истог купона добијене постављањем према извору светлости под различитим углом.

Секвенца офсет штампе континуелног микротекста-негатив "UPU ISTANBUL UPU ISTANBUL ..."

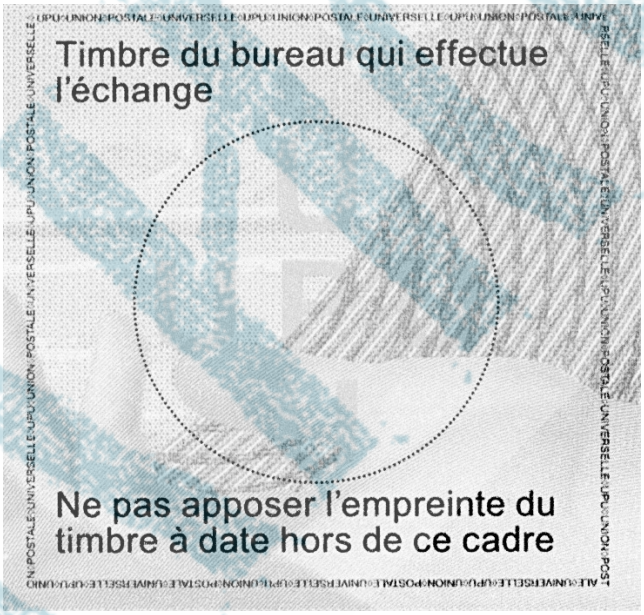

Пример континуелног микротекста "UPU POSTALE UNIVERSELLE UPU POSTALE UNIVERSELLE..." са позадином од art screen растера - офсет штампа

В.Б.

ДОПЛАТНЕ МАРКЕ

ДЕЧЈА НЕДЕЉА

3149

На основу члана 74. став 4. Закона о друштвеној бризи о деци („Службени гласник РС”, бр. 49/92, 29/93, 53/93, 67/93, 67/93 – др. закон, 28/94, 47/94, 48/94 – др. закон, 25/96, 29/01, 16/02 – др. закон, 62/03 – др. закон, 62/03 и 101/05 – др. закон и 18/10 – др. закон) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 74/12 – исправка – УС, 7/14 – УС и 44/14),

Влада доноси

УРЕДБУ

о утврђивању посебних износа који се плаћају за време трајања „Дечје недеље” у 2017. години

Члан 1.

За време трајања „Дечје недеље” од 2. до 8. октобра 2017. године плаћа се посебан износ, и то на:

	Динара
1. Сваку продату карту у међумесном и међународном превозу у железничком, водном, ваздушном и друмском саобраћају	40,00
2. Сваку поштанску пошиљку у унутрашњем поштанском саобраћају, осим на пошиљке новина и часописа чији пријем, пренос и уручење обављају јавни поштански оператор и други поштански оператори, у складу са Законом о поштанским услугама („Службени гласник РС”, бр. 18/05, 30/10 и 62/14)	10,00
3. Сваку продату улазницу за позориште, биоскоп, другу културну манифестацију и спортску приредбу за коју се наплаћују улазнице	33,00
4. Сваку продату грамофонску плочу, музички компакт-диск и видео касету	20,00

Члан 2.

Дистрибуцију пропагандног материјала и организацију наплате посебних износа из члана 1. ове уредбе обавља организација „Пријатељи деце Србије” у сарадњи са општинском управом – службом дечије заштите.

Члан 3.

Средства из члана 1. ове уредбе прикупљена у општинама у време трајања „Дечје недеље” уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода буџета Републике број 840-716211843-56 – Средства прикупљена за време „Дечје недеље” у складу са Правилником о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна („Службени гласник РС”, бр. 16/16, 49/16, 107/16 и 46/17).

Члан 4.

Средства из члана 1. ове уредбе користиће се за реализацију Програма активности за време трајања „Дечје недеље” у времену од 2. до 8. октобра 2017. године (у даљем тексту: Програм), и то:

1) 40% за активности на републичком нивоу у складу са Програмом и за штампање и дистрибуцију пропагандног материјала и налепница;

2) 60% за активности на општинском нивоу у складу са Програмом.

Члан 5.

Ова уредба ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-8303/2017
У Београду, 31. августа 2017. године

Влада

Председник,
Ана Брнабић, с.р.

Доплатна марка

члан 2

Налепнице у употреби за време трајања „Дечје недеље 2017”

члан 4

члан 3

члан 1

ИЗГРАДЊА СПОМЕН-ХРАМА СВЕТОГ САВЕ

УРЕДБУ

о издавању доплатне поштанске марке „Изградња Спомен-храма Светог Саве”

Члан 1.

На поштанске пошиљке у унутрашњем поштанском саобраћају, осим на пошиљке новина и часописа, плаћа се доплатна поштанска марка „Изградња Спомен-храма Светог Саве” од 9. октобра до 3. децембра 2017. године.

Марка из става 1. овог члана издаје се у тиражу од 7.600.000 комада, у апоену у висини од 10 динара.

Члан 2.

Средства од продате доплатне поштанске марке из члана 1. ове уредбе, ЈП „Пошта Србије”, Београд уплаћује седмодневно на рачун прописан за уплату средстава остварених продајом доплатне поштанске марке „Изградња Спомен-храма Светог Саве”.

Средства из става 1. овог члана намењују се Светом архијерејском синоду Српске православне цркве за финансирање грађевинско-занатских радова и радова на уређењу ентеријера Спомен-храма Светог Саве, а користиће се према програму који доноси корисник тих средстава, на који сагласност даје Влада.

Члан 3.

Начин издавања доплатне поштанске марке регулише се уговором између корисника доплатне поштанске марке и предузећа које обавља послове продаје доплатне поштанске марке у складу са законом.

Члан 4.

Ова уредба ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 број 110-8017/2017
У Београду, 25. августа 2017. године

Влада

Председник,
Ана Брнабић, с.р.

Миодраг Р. Вуковић

ПОКУШАЈ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ШТАМПАРСКИХ ПЛОЧА ЦРНОГОРСКИХ ДОПИСНИЦА ИЗДАЊА 1892. И 1893. [3]

Miodrag R. Vuković

AN ATTEMPT TO RECONSTRUCT PRINTING PLATES OF MONTENEGRIN POST CARDS FROM 1892/93 [3]

This article is an attemp to reconstruct printing plates of Montenegrin post cards from 1892/93. To a considerable extent it is based on Dr. R. M. Stevens' study in manuscript and his ex-collection of Montenegrin postal stationery, both of which he kindly put at my disposal.

У целини чланка описане су и приказане *само* оне карактеристике које су кључне за поједине типове. Мања одступања (због улагања слепог материјала и лабављења/учвршћивања штампарске форме) нису приказана.

Тип III (примарни) са варијантама

Основне карактеристике типа III црног слога дописница из 1892/93. су: слово "**à**" у напомени је у обичном (антиква) писму, а трећа адресна линије је дугачка 36 mm. Све битне карактеристике дате су на сликама.

Основна форма има два "мини типа": заглавље са оштећеним (III.1) и исправним (замењеним) трећим "**е**" у "**universelle**" (Тип III.2). Код типа III.1 горња црта на "**п**" у "**пошта**" је танка и оштећена са леве стране, али се потом губи и "**п**" поприма изглед римског "**п**". Код јачих ("тежих") отисака слаби траг ове црте може се приметити чак и на типу III.2.

Тип III/1 (секундарни, изведен из Типа III.2) са варијантама

Овај тип настао је уметањем јубиларног слога у основну форму типа III (види претходни наставак). За карактеристике овог типа упућујем читаоце на слике 5 и 6 уз напомену да је за њега карактеристична *варијанта 5* јубиларног слога, укључујући и *варијанту 6* као његову рану фазу.

Чињеница да се деградација (трошење) слова јавља практично само у речи "**Штампарије**" указује да су за њу коришћени типографски елементи слабијег квалитета, са већим уделом олова у материјалу за одливке.

Тип III/2 (терцијарни, изведен из Типа III/1)

Постоје индиције да је варијанта типа III.2 A, са крстићем на грбу у висини средине уместо врха малих слова 1. реда натписа заправо тип III/2, али би у овом тренутку коначан закључак био исхитрен.

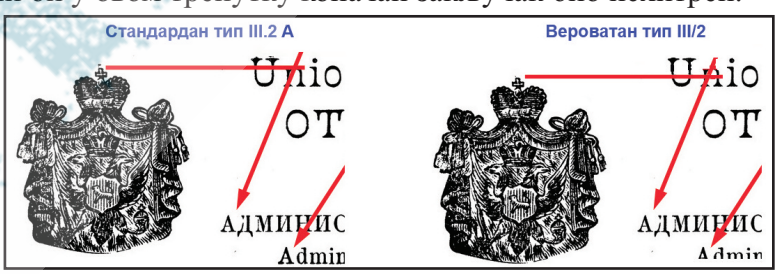

Сл. 1: Вероватан Тип III/2 црног слога црногорских дописница 1892/93

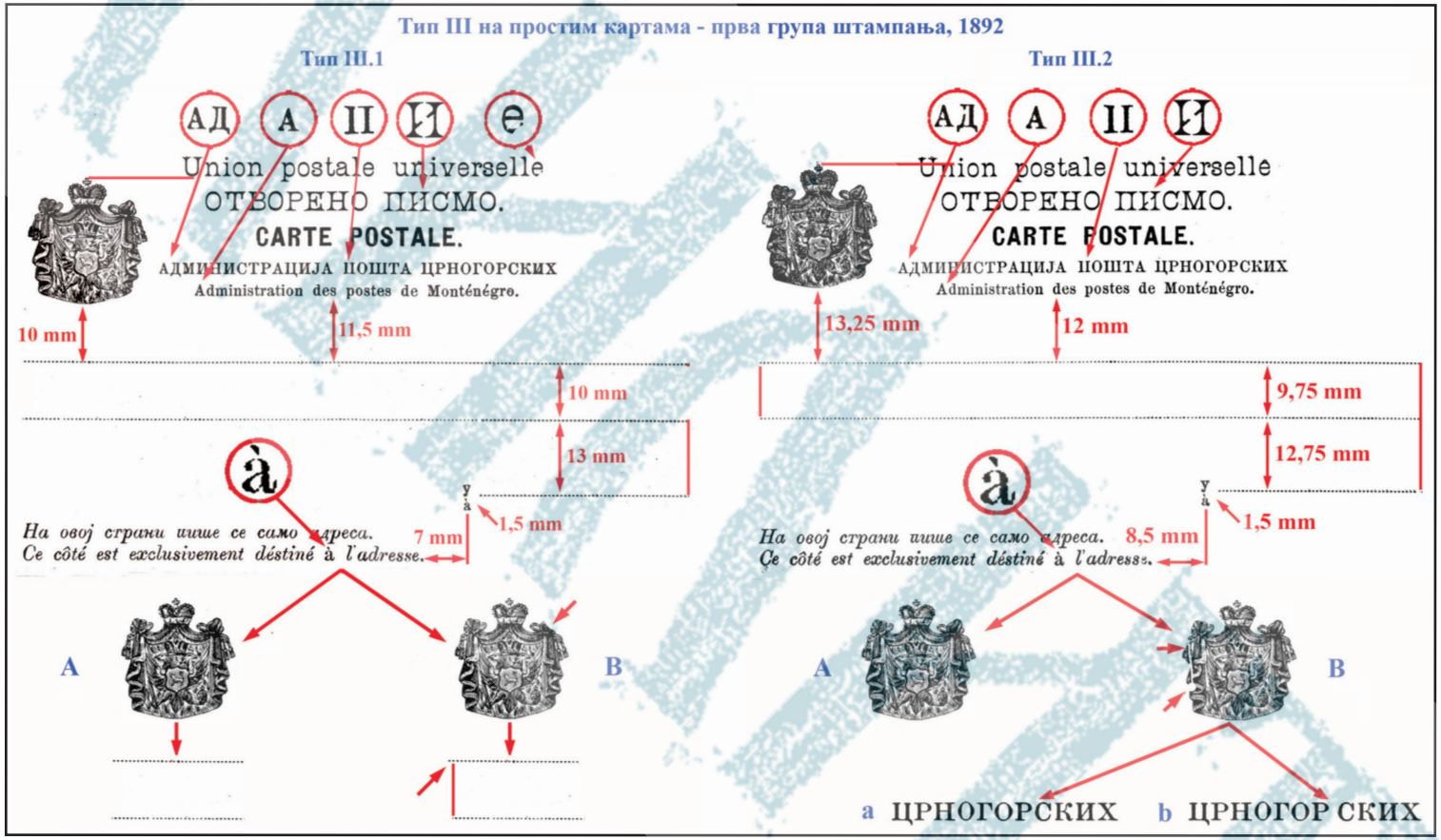

Сл. 2: Тип III (примарни) на простим картама, са варијантама.

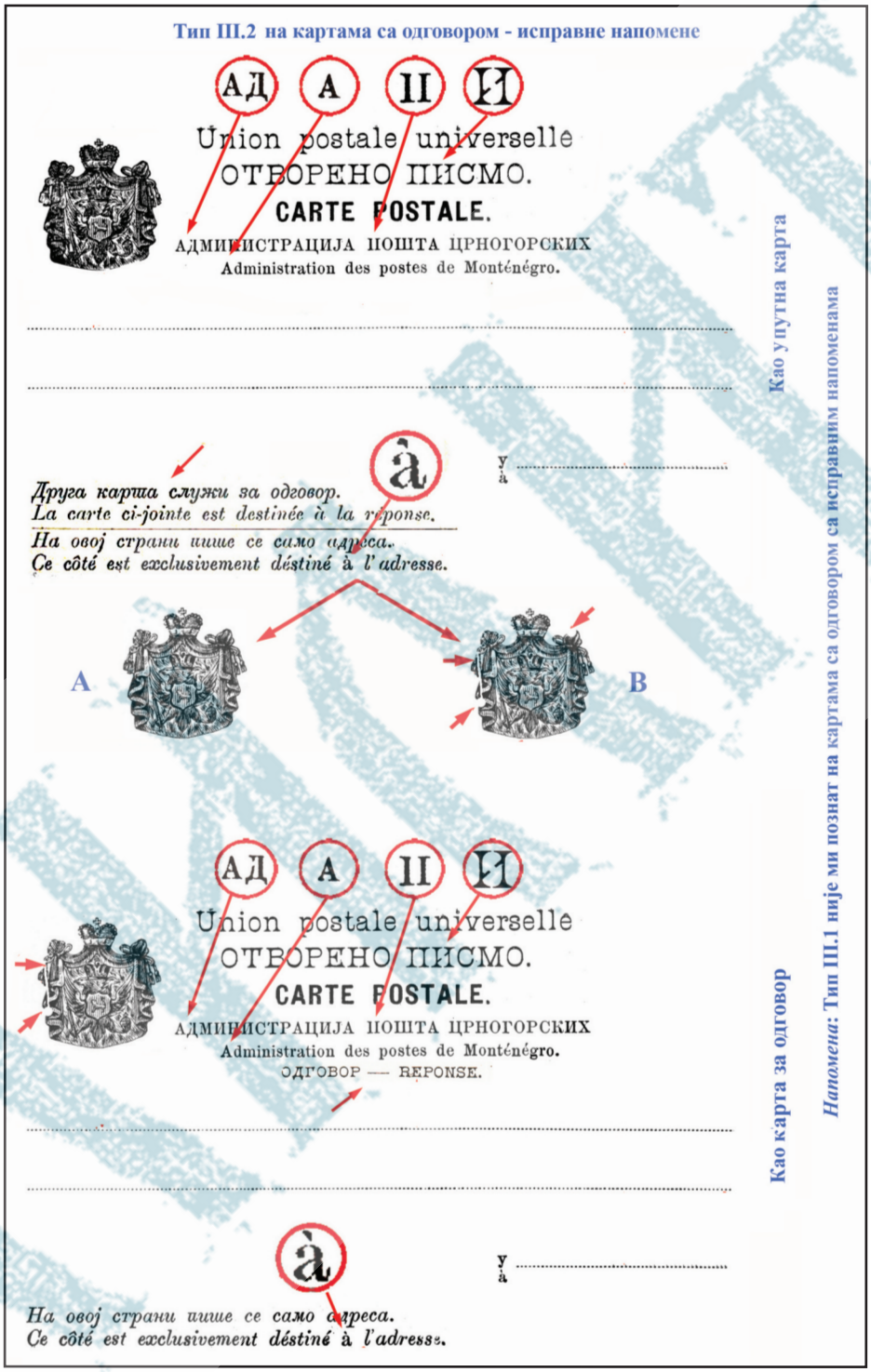

Сл. 3: Тип III на картама са одговором, са исправним напоменама.

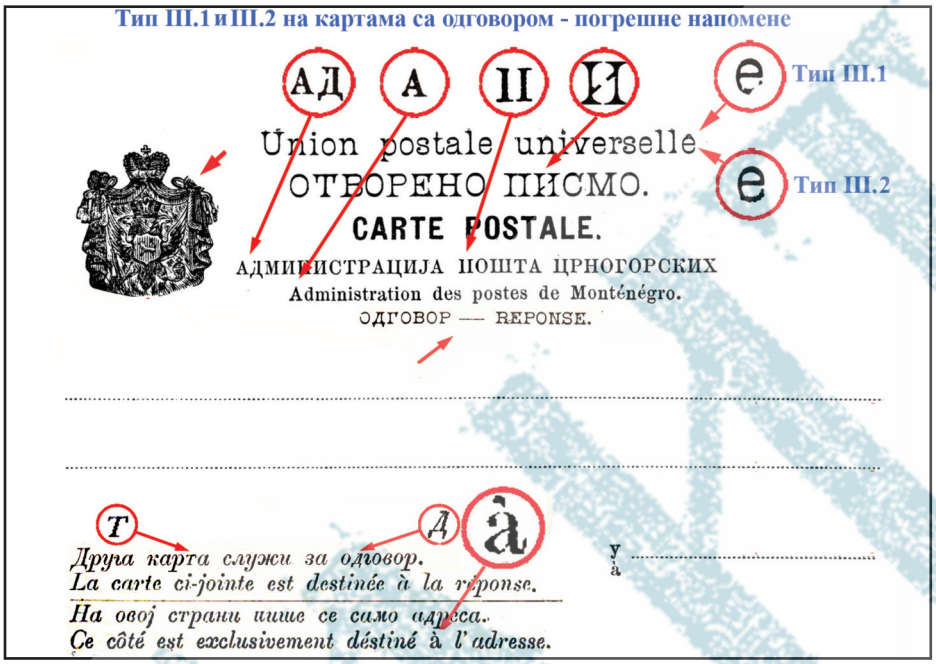

Сл. 4: Тип III на картама са одговором, са погрешним напоменама.

Слике 3 и 4 сугеришу следећи редослед коришћења форми типа III:

УО_III.1 → УО_III.2 → У_III.2А → О_III.2 → У_III.2В

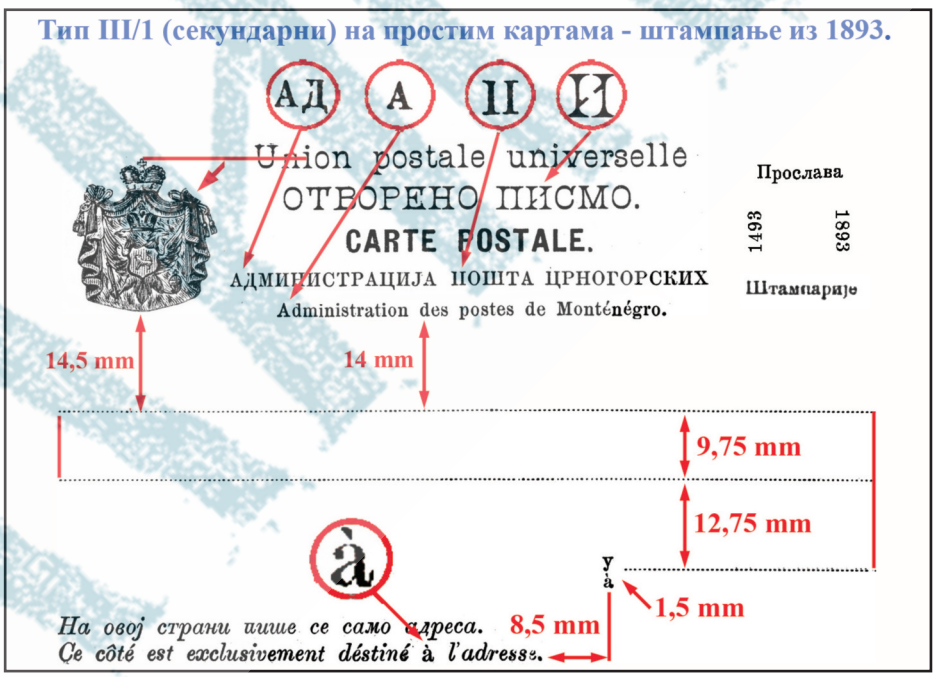

Сл. 5: Тип III/1 (секундарни, изведен из Типа III) на простим картама.

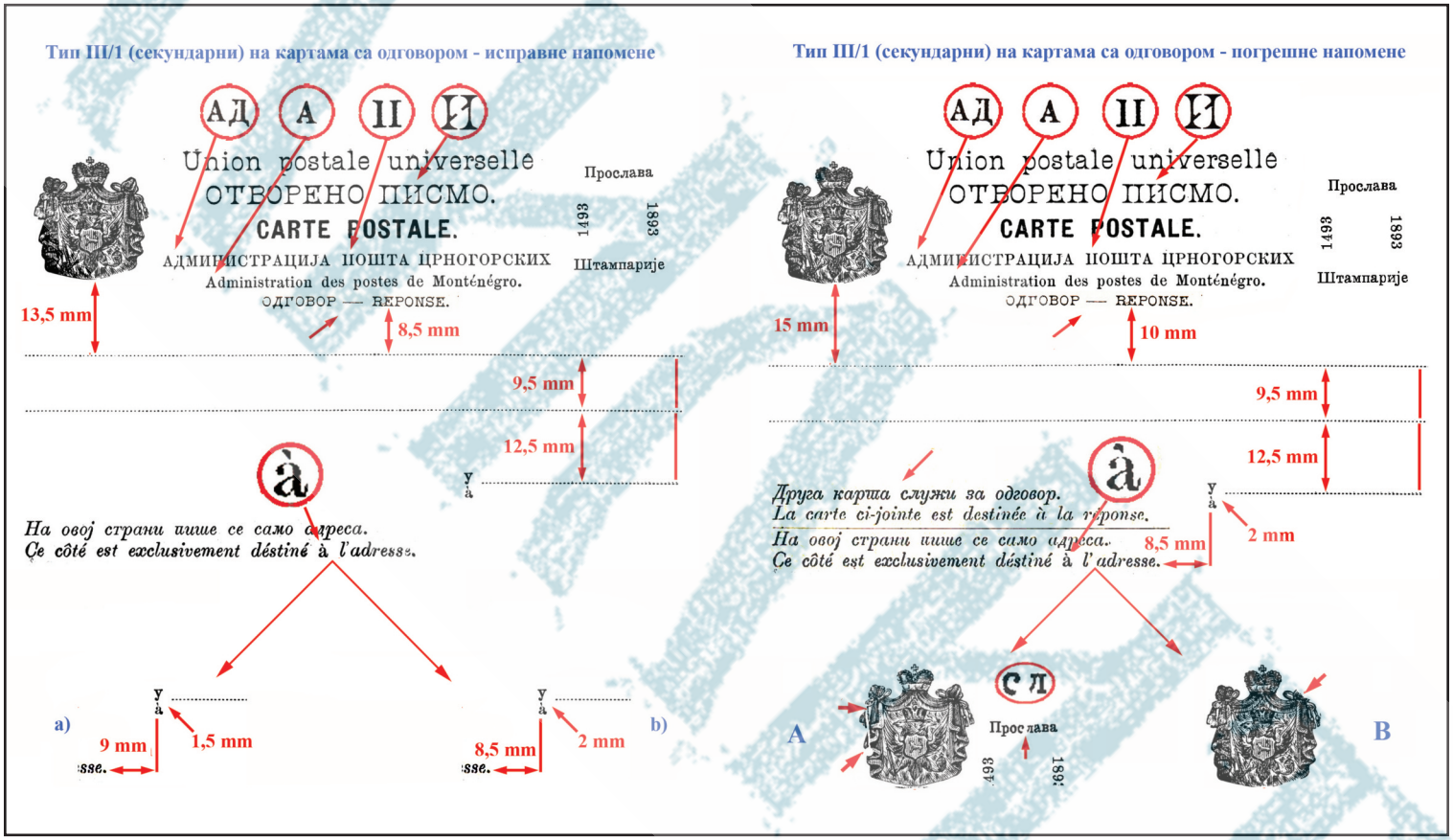

Сл. 6: Тип III/1 (секундарни) на картама са плаћеним одговором.

Ашерова класификација штампарских табака

Резултати анализе типова дописница недвосмислено указују да су у сваком тренутку штампања постојале само две форме. С друге стране, познати штампарски табаци састоје се од четири просте или две дописне карте са плаћеним одговором. Те две чињенице неизбежно намећу питање *како је формирана штампарска плоча и какав је био поступак штампања?*

За одговор је корисно да се претходно размотри преглед штампарских табака који је дао Ашер. Он идентификује девет типова табака, и то:

Тип I: Исправан табак простих карата, штампан једнострано, доњи и горњи пар карата стоје у тет-беш положају.

Тип II: Исправан табак карата са одговором. Упутна и карта за одговор штампане дијагонално у тет-беш положају на лицу и на полеђини табака. Изнад упутне, на полеђини је штампан одговор, а испод одговора упутна карта. Кореспондентне карте су међусобно у тет-беш положају.

Тип III: Погрешан табак карата са одговором. Као тип II, само што се на све четири позиције налази само упутна карта.

Тип IV: Погрешан табак карата са одговором. Као тип III, само што се на све четири позиције налази само карта за одговор.

Тип V: Погрешан табак карата са одговором. Све карте су штампане на лицу табака, доњи и горњи пар међусобно у тет-беш положају. На левој страни су две просте карте, а на десној две са погрешним напоменама.

Тип VI: Погрешан табак карата са одговором. Слично типу II, само на лицу табака дијагонално штампане две просте карте, а на полеђини две карте са погрешним напоменама.

Тип VII: Погрешан табак карата са одговором. На лицу табака лево је проста карта, десно карта са погрешним напоменама. Изнад просте карте на наличју је такође проста карта, а изнад карте са погрешним напоменама на наличју је такође карта са погрешним напоменама.

Тип VIII: Погрешан табак дописница са одговором. На лицу табака су упутна и карта за одговор у хоризонталном пару; исте карте и на полеђини, у тет-бешу. Сечењем табака добијају се две *исправне карте са одговором*.

Тип IX: Погрешан табак простих дописних карата. Све четири дописне карте су у усправном положају.

Дописнице ЦГ из 1892/93. су вероватно једно од најсложенијих издања целина коришћених на подручју ex-YU. Колико год пута да сам се враћао на неки тип или варијанту, увек сам наилазио на понеки превид, пропуст или грешку. Таквих мањкавости сигурно има и у овом "коначном" тексту.

Зато молим све који би могли да исправе или допуне мој чланак да своја сазнања доставе "Филателистичком гласнику" ради објављивања.

Овом приликом желим поново да истакнем да је чланак у значајној мери заснован на студији у рукопису и збирци др Ричарда М. Стивенса (Dr. Richard M. Stevens), које ми је великодушно ставио на располагање. Без те његове помоћи, овај чланак не би био могућ.

Једна раније верзија његове студије у рукопису је својевремено објављена у САД у филателистичком часопису "Trubljač - The Trumpeter".

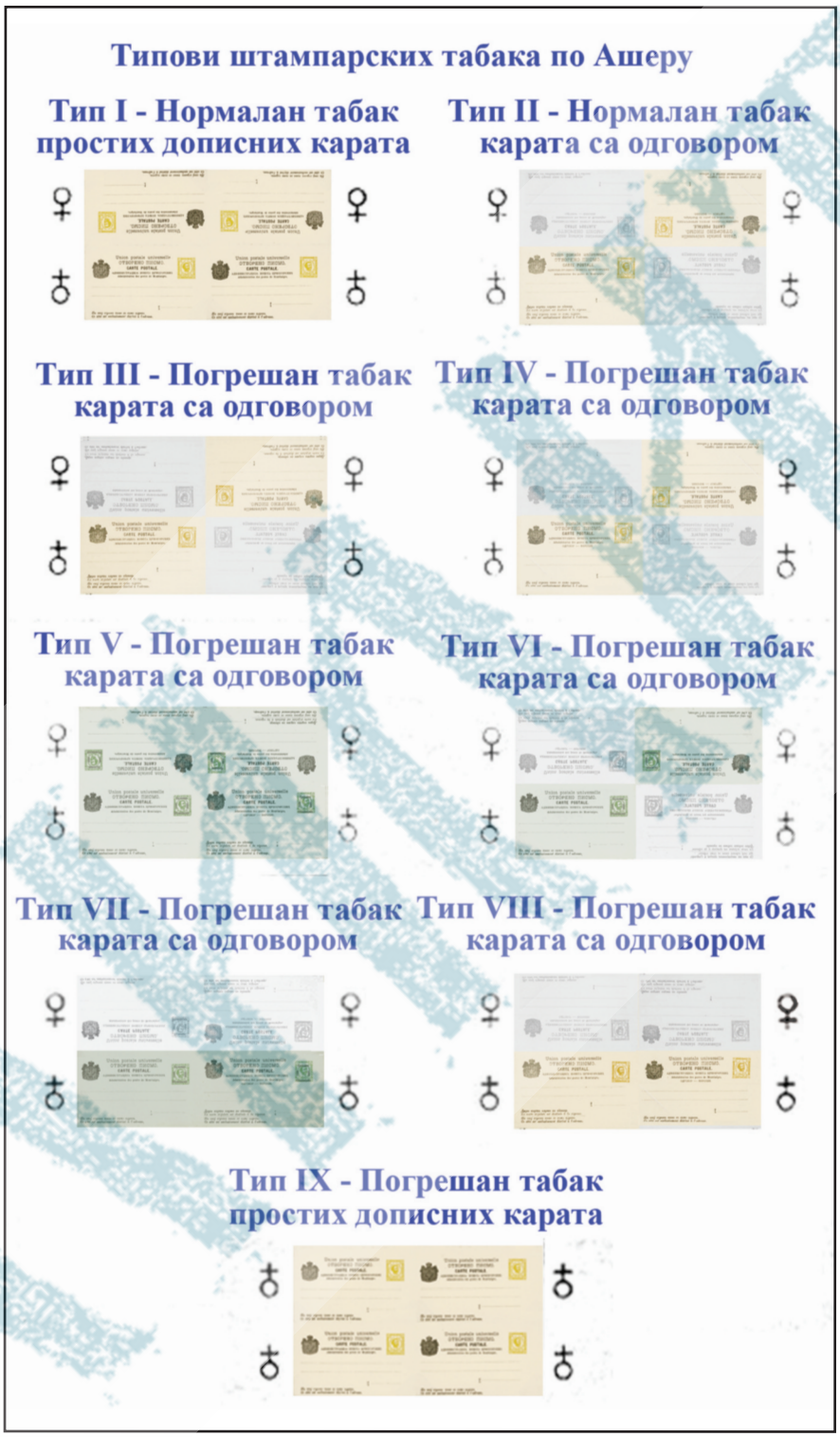

Сл. 7: Типови табака по Ашеру. Карте штампане на полеђини су приказане светло сивом бојом и као лик у огледалу.

Опште форме штампарских плоча

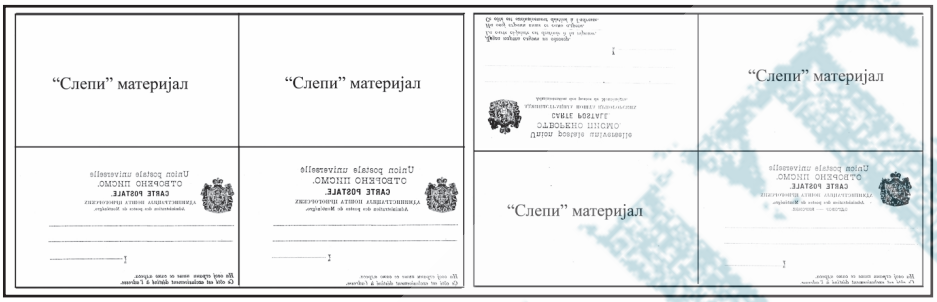

Сл. 8: Четворна штампарска плоча са 2 форме слога и 2 “слепог” материјала.

За претходно питање (техничке могућности) значајни су табаци типа II, III, IV и VI, из којих следи да је штампарија имала пресу која је у једном пролазу могла да одштампа четири просте карте. Зашто је, онда, плоча имала само две форме слога? Чини се да су ограничавајући фактор биле дописне карте са плаћеним одговором.

У погледу општих форми плоча јасно се издвајају три врсте табака:

1) Табаци типа VII и VIII сугеришу да је плоча имала две штампарске форме црног слога у хоризонталном пару. Штампање је вршено обострано. Сачувани табаци и парови имају висок степен “пасовања” лица и наличја табака, што је теже изводљиво са плочом од само две форме. Зато сматрам да је код ових табака коришћена плоча са две форме карата и две (могуће једне двоструке) “слепог” материјала који попуњава формат остављајући на табаку празна поља. Распоред форми је у хоризонталним паровима.

2) Типове I и V карактерише једнострана штампа, која код простих карата даје исправне табаке, али код карата са одговором даје неправилан, истострани положај. И код њих је коришћена плоча од две форме слога и две (или једне двоструке) “слепог” материјала. Табаци VII и VIII указују на хоризонтални пар форми слога, али није искључено да је у бар једном случају коришћен и вертикални пар. По завршеном првом проласку, табак је обртан за 180^0 и поново пропуштан кроз штампарску пресу.

3) Код табака типа II, III, IV и VI је несумњиво да се штампарска плоча састојала од четири елемента у две дијагонално постављене групе. Прву групу чине две штампарске форме црног текста карата, а другу две форме “слепог” материјала. Након што су на лицу одштампане две карте, табак је окретан око вертикалне осе на полеђину и опет пропуштан кроз пресу, чиме је довршаван процес обостраног штампања карата са одговором.

Табак типа IX је посебан случај. Он је најприроднији поредак простих дописница, али је штампање технички сложеније. Потребно је да се након штампања првог пара карата штампарске форме слога обрну за 180^0, да се потом исто уради и са табаком и онда по други пут пропусти кроз пресу. До сада нисам био у прилици да видим овај тип табака (ни као целину ни у вертикалним паровима) па нисам у стању ништа поуздано да закључим. Могу само да претпоставим да је табак био проба штампе, и то или из ране фазе 1892, или с краја 1896, пред емитовања новог издања из 1897.

Познати су случајеви парова/табака са замењеним местом штампарских форми. Ако је у једном хоризонталном пару распоред форми био "***à*** + **à**", у другом се јавља у поретку "**à** + ***à***". То доказује да је након штампања тиража (или дела тиража) штампарска плоча растурана на појединачне штампарске форме, које су у неким случајевима при штампању новог (дела) тиража заменила места у односу на претходни распоред у плочи.

Штампарске плоче вредносних ознака

Сл 9: ВО у типу IV позната је само код карата од 3 и 3+3 новч. Доњи пар штампан загасито зеленом, горњи жуто зеленом бојом, а ВО у доњем левом и горњем десном положају имају исто типично оштећење клишеа (R.M.Stevens)

Од интереса за тему су и штампарске плоче вредносних ознака (ВО).

За ова издања коришћене су вредносне ознаке у типовима **II**, **III** и **IV**, а табаци у које сам имао увид јасно указују да је плоча увек имала два клишеа. Леп пример за то је табак из збирке др Стивенса (*сл. 3*), на коме је доњи пар ВО у загасито зеленој, а горњи у жућкасто зеленој боји. Осим тога, ВО на доњој левој и горњој десној позицији показују исто типично оштећење клишеа у горњем левом углу.

Као стандардна варијанта може се узети табак на коме су све четири ВО истог типа. Постоје, међутим, и штампарски табаци са комбинацијом ВО у типу **II** и **III**. Познате су ми комбинације приказане на слици 4.

Табаци **A** и **B** се по својим елементима јављају као вероватне прелазне фазе од табака само са ВО типа II ка табаку само са ВО типа III. Ако је тако, један од два клишеа типа II замењен је у неком тренутку типом III, што је дало табак **A**. При следећем штампању оваквом плочом извршен је први пролазак кроз пресу, а потом је и други клише ВО типа II замењен клишеом типа III, па су табаци тек тада по други пут пропуштени кроз пресу ради комплетирања табака. Као резутат настали су табаци **B**.

Што се тиче табака **C**, он делује као почетна фаза тог процеса, али се временски не уклапа. Ако је след употребе типова ВО био II, III па IV. тај

Сл. 10: Табаци са комбинацијама ВО типа II и III (A и C из збирке Р. М. Стивенса).

се поредак јавља тек *након* што је процес трансформације плоче од два клишеа типа II у плочу са два клишеа типа III био завршен. У поретку **C** се клише типа III налази на десној страни плоче (лево доле на табаку), где се, иначе, код других комбинација типова налази тип II.

Дакле, за ВО се са сигурношћу може утврдити употреба четири плоче по два клишеа: **1) II+II**, **2) III+II** (на табаку **II+III**), **3) III+III** и **4) IV+IV**.

Посебне форме штампарских плоча црног слога

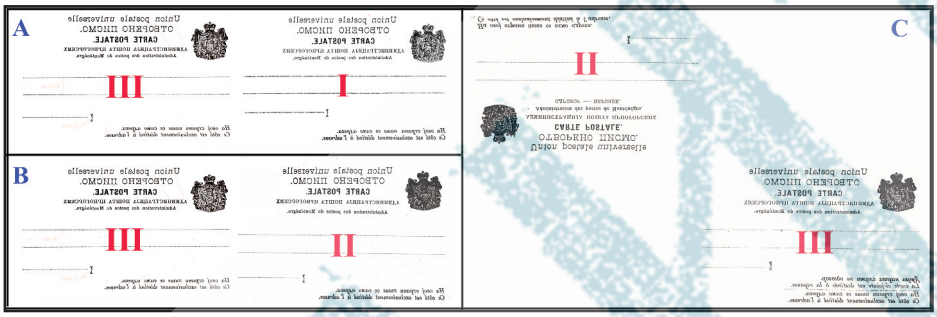

Сл. 11: Опште форме штампарских плоча црног слога у хоризонталном (А и В) и дијагоналном (С) поретку типова I+III и II+III.

Уопштено говорећи, четворна штампарска плоча се састојала од две активне форме у у хоризонталном (у једном случају можда вертикалном) или дијагоналном поретку **à + *à*** (што на табаку даје поредак ***à* + à**), нешто ређе и у инверзном поретку ***à* + à** (што на табаку даје поредак "**à + *à***"[1]).

На нешто вишем нивоу општих (збирних) типова штампарских форми црног слога јављају се две основне варијанте плоча - **I+III** и **II+III**, обе са спорадичним инверзним поретком **III+I** и **III+II**.

Ситуација се битно усложњава преласком на посебне, појединачне, штампарске форме и плоче састављене од њих. Осим што општи типови имају изведене, као и варијанте и типичне грешке, исте форме коришћене су за штампање и простих и карата са одговором, како са исправним, тако и са погрешно сложеним напоменама.

Сумарни преглед резултата овог покушаја реконструкције штампарских плоча црногорских дописница из 1892/93. биће организован сходно томе.

Ради прегледности и лакшег праћења текста, код типова штампарских форми црног текста коришћених за израду карата са плаћеним одговором усвојио сам систем префикса који је у својој студији у рукопису користио др Ричард М. Стивенс (dr. Richard M. Stevens)[2]:

- **У** означава слог *упутне карте* са исправном напоменом
- **О** означава слог *карте за одговор* са исправном напоменом
- **УО** означава слог са *обе напомене погрешно сложене на истој карти*

Наглашавам да преглед који следи свакако није коначан (нарочито код простих и, посебно, карата од 3 и 3+3 новчића), с обзиром на релативно ограничен број целих табака и релевантних парова у које сам имао увид.

[1] Ради поједностављења, поредак ће у даљем тексту бити даван како се јавља на табаку.

[2] Стивенсови префикси: **M** (упутна карта), **R** (одговор) и **MR** (обе напомене на истој карти)

Штампарске плоче потврђене целим табацима или релевантним хоризонталним и вертикалним паровима
Штампарске плоче простих карата

плоча	*типови форми црног слога*	*вредносна ознака*			
		2 новчића		*3 новчића*	
		тип ВО	*боја ВО*	*тип ВО*	*боја ВО*
1	**IBa + III.1A**	II + III	јасно жута		
2	**IBc + III.1A**	II + III	јасно жута	II + III	жуто зелена
2a	**IBc + III.1A**			III + III	жуто зелена
2b	**IBc + III.1A** (на истом табаку)			II + III + III + III	жуто зелена
3	**II + III.2Ba**	II + III	јасно жута		
4	**II + III.2Bb**	II + III	јасно жута		
5	**II + III.2Ba**	III + III	загасито жута		
6	**II + III.2Bb**	III + III	загасито жута		
7	**II + III.2A**	II + III	маслинасто или смеђе жута		
8	**II + III.2A**	III + III	маслинасто или смеђе жута		
8a	**II + III.2A** (на истом табаку)	II + III + III + III	маслинасто или смеђе жута		
9	**II + III.2A**			IV + IV	жуто зелена
10	**II/1A + III/1**	III + III	смеђе жута		
11	**II/1B + III/1** (дописница од 3 новч. на истом табаку)	III + III	маслинасто жута	IV + IV	жуто зелена и загасито зелена
12	**II/1B + III/1**			IV + IV	загасито зелена

Приликом припреме табеле промакла ми је озбиљна грешка у куцању. Слањем слике табака др Херман Диц (Dr. Hermann Dietz) помогао ми је да ту грешку уочим и исправим, на чему сам му захвалан.

Штампарске плоче исправних карата са одговором

плоча	*типови форми црног слога*	*вредносна ознака*			
		2 + 2 новчића		*3 + 3 новчића*	
		тип ВО	*боја ВО*	*тип ВО*	*боја ВО*
1	**У_II + О_III.2Ва**	II + II	јасно жута		
1а	**У_II + О_III.2Ва**	III + III	јасно жута		
2	**У_III.2А + О_IIА**	II + II	маслинасто жута		
2а	**У_III.2А + О_IIА**	III + III	маслин. до смеђе жута		
3	**У_III.2А + О_IIВ**	III + III	маслинасто жута		
4	**У_III.2В + О_IIА**	II + II	маслинасто жута		
4а	**У_III.2В + О_IIА**	II + III	маслинасто жута		
4b	**У_III.2В + О_IIА**	III + III	смеђе жута		
5	**У_III.2В + О_IIВ**	III + III	смеђе жута		
6	**У_II/1а + О_III/1b**	II + II	маслинасто жута		
6а	**У_II/1а + О_III/1b**	III + III	маслинасто жута	III + III	јасно зелена
7	**У_II/1b + О_III/1а**			IV + IV	јасно зелена

У чланку су приказане само оне карактеристике које су одређујуће за поједине типове штампарских форми. Осим њих, јављају се и поједине ситније разлике, настале постепеним хабањем или заменом неких елемената слога, као и шпационирањем или лабављењем/утезањем форме.

1) *Поједина слова у 5. реду заглавља, напомени и испред 3. адресне линије* показују знаке хабања, који су мање или више изражени. Посебно је уочљиво код слова “а” и “е” са акцентом, код којих се акценат понекад деформише у тачку или потпуно губи.

2) Код типова I и III, *адресне линије* су најчешће дуге 114,5 mm, али дужина може да варира од 114 до 115 mm. Код типа II, адресне линије су најчешће дуге 116 mm, али се крећe и до 117 mm. У неким случајевима на другој адресној линији јављају се прекиди на левој страни.

3) *Ширина заглавља* је најчешће 92, али може бити од 91 до 92,5 mm. Постоје и мање разлике у положају грба у односу на заглавље.

4) *Дужина напомене* је по правилу 70 mm, а варира од 69 до 70,5 mm. Поравната са адресним линијама, али и померена 0,5 mm лево или десно.

Штампарске плоче погрешних карата са одговором

плоча	*типови форми црног слога*	*Вредносна ознака*			
		2 + 2 новчића		*3 + 3 новчића*	
		тип ВО	*боја ВО*	*тип ВО*	*боја ВО*
1	**IAb +УО_III.1**			II + II	јасно зелена
1a	**IAb +УО_III.1**			II + III	јасно зелена
2	**IAc + УО_III.1**	III+III	јасно жута	II + III	јасно зелена
3	**IBa + УО_III.1**	II + II	јасно жута		
4	**IBb + УО_III.1**	II + II	јасно жута	III + III	јасно зелена
5	**II + УО_III.2**	II + II	загасито до смеђе жута		
5a	**II + УО_III.2**	III + II	загасито до смеђе жута		
5b	**II + УО_III.2** (на истом табаку)	III + II + II + II	загасито до смеђе жута		
6	**III.2A + УО_IIAa**	II + II	јасно жута		
7	**III.2A + УО_IIAb**	II + II	јасно жута		
7a	**III.2A + УО_IIAa**	III + III	јасно жута		
7b	**III.2A + УО_IIAb**	III + III	јасно жута		
8	**III.2A + УО_IIB**			II + III	јасно зелена
8a	**III.2A + УО_IIB**			III + III	тамно до жуто зелена
9	**II/1B +УО_III/1B**			IV + IV	жуто зелена
10	**II/1C +УО_III/1A**			IV + IV	жуто зелена

Хоризонтални парови штампарских форми црног слога дописница су доминантан поредак у штампарској плочи. *Дијагонални* поредак је већ по својој природи ограничен на карте са плаћеним одговором и утврдио сам га као несумњив у само пар случајева. Један пар карата показује посмак форми, што може, али и не мора, да упућује на *вертикални* пар.

Проф. др Јован Величковић

ПРОВИЗОРНО ИЗДАЊЕ СЕНТА 1944 ОРИГИНАЛИ И ФАЛШЕВИ [1]

Текст професора Величковића објављен је оригинално у Südost-Philatelie у јулу 2012. године "Jugoslawien: Die Senta-Ausgabe 1944 - Echtes und Gefälschtes". Љубазношћу уредника Јана Клауса и уз сагласност Тање Ћирковић Величковић, Филателистички гласник објављује први пут верзију текста на српском језику . Текст превео Владимир Милић.

Сента је насеље познато од давнина. Краљ Владислав II Јагело га је 1506. прогласи Слободним краљевским градом. Касније, Сента је припадала османском, а затим и Угарском царству. Смештено у Бачкој, Војводина, тј у североисточној Србији, на десној обали Тисе (Тиса), град се од 1918. налази у Краљевину СХС. Мађарска је 1941. године анексирала целу Бачку, укључујући и Сенту. Данас се налази у Србији и има око 30.000 становника, а већина су етнички Мађари. Након што је Румунија у лето 1944. променила страну у Другом светском рату, дошло је до брзог напретка совјетских трупа на запад. Крајем септембра, Совјети су стигли до источних граница бившег краљевства Југославије, а заједно са Титовом војском потиснули су немачке трупе у правцу Мађарске и Хрватске. Почетком октобра, ослобођена је територија српског Баната, а почеле су борбе за Београд. На североистоку, Совјети су прешли реку Тису, окупирали град Сента у Бачкој 8. октобра и наставили напредовање према Будимпешти.

Слика 1 – марка 5 филера из мале серије, (Михел V)

Сасвим необично за то хаотично време, је одлука локалне управе да уведе цивилну пошту активирањем претходне мађарске поште. Проблем потребе поштанских марака решен је прештампавањем преосталих мађарских марака (одлука од 18.10.1944.). Већ сутрадан су хиљаде марака прештамапне, а наводно су се на поштанском шалтеру нашле 20.10.1944.

Изглед је исти као код франкатурних мађарских марака 1941-1944 у мањем фромату: познати мађарски јунаци и жене, свеци итд... Било је укупно 1.000 комплета тзв. „мале серије" (11 вредности, укључујући и порто вредности) које су достављене на

поштански шалтер и 50 комплета тзв. „велике серије" (17 вредности, од тога 3 порто вредности), које нису биле у понуди на поштанском шалтеру. Међу укупно 28 (!) различитих вредности, за 10 вредности се може рећи да су кључне, јер су за претискивање искоришћене све преостале залихе марака. Претисак се састојао од датума **8.10.1944,** који је датум ослобађања Сенте и имена државе **ЈУГОСЛАВИЈА** са црвеном петокраком. Дан емитовања 20.10.1944. је у част ослобођења Београда (борбе у Београду и околини су трајале скоро две недеље, а тек много касније је 20.10.1944. узет као званични Дан ослобођења). Од првог дана марке су се могле користити за локални и међумесни саобраћај.

Такође је штампан пригодан лист А4 формата, на жућкастом картону са дуплим оквиром, уз коришћење одговарајућег пригодног жига са натписом НОО Сента и потписом цекретара и градоначелника. Затим следи комплет од 11 вредности поништених пригодним жигом СЕНТА, ћирилично и латинично, као и датум 20.X.1944. Друга варијанта садржи велику серију од 17 вредности. Према званичним информацијама, пригодан лист у веријанти 1 постоји у 50 примерака, а у варијанти 2 у 10 примерака (слика 2).

Упитно је како је могуће да се под описаним околностима тако брзо појавила велика количина марака. Требало би напоменути да је у Сенти, иако је то мали град, ипак било пуно филателиста. Један од њих био је и инжењер Мирко (Имре) Вернер, рођен 1915. године, који је био успешан филателиста. Тако да се десило да је командант Црвене армије, одговоран за Сенту, дао усмене инструкције да се поново успостави поштанска служба одмах након ослобођења 8. октобра. Вернер се ставио на располагање НОО како би се ова инструкција реализовала. Вернер је вероватно организовао претискивање у локалној штампарији, помогао да се изради печат и подстакнуо штампање пригодних листова, с обзиром на то да су исти поклоњени тада истакнутим локалним личностима. Појавила су се писма првог дана, али франкирана само са маркама које су биле доступне у већем броју и послата су или у локола или ка Суботици, поништена са претходно описаним печатом, али у црној боји.

слика 2а. пригодни лист са маркама из мале серије
(доле десно потпис Д. Тубиновић)

слика 26. пригодни лист са маркама из мале и велике серије
(доле десно потпис Д. Тубиновић)

Сви ови детаљи су из чланака које је Вернер објавио у разним часописима у периоду 1949-1956. Много касније, 2000. године, на изложби у Београду као једновитрински изложак (излагач Ј. Рељин) појавио се додатни необјављени објекат: есеји издања Сента. Неколико година након 1944. године, када је у Београду основана Цивилна управа за нову државу, Пошта је одбила да призна ове поштанске марке. Вернер је оптужен од стране тужилаштва у Суботици да је у децембру 1944. године, он је претиснуо мађарске марке са називом државе **ЈУГОСЛАВИЈА** и црвеном звездом без званичног одобрења, а затим их продавао филателистима. Суђење је одржано 25.12.1945. Вернер је ослобођен јер се веровало да је штампао само ограничен број мађарских марака и да их није продавао другим филателистима како би незаконито зарадио.

Касније, када је филателија у Југославији поново стекла замах, издање Сента било је веома цењено и скупо. Од Вернера су се могли добити различите форме од појединичних комада до четвераца, затим пригодних листова, писма првог дана, као и дописница (целина) које никада нису биле поменуте у ранијим документима. Много касније, појавила су се и путовала писма. Према томе, серија Сента се касније појавила у каталогу државног предузећа Југофилателија и коначно у каталогу Михел, где је заувек остала, заједно са покрајинским издањима питања Сплит, Мостар, Загреба и др. Вероватно је да у Михелу ово издање није било препознато. Међутим, Вернер и неки утицајни највиши званичници Југофилателије покушали су много касније да издање прикажу као легитимно: одлуку ПТТ, објављену 1966. године у службеним новинама, али је иста оспорена од стране Хрватског Филателистичког Савеза и коначно повучена објавом у ПТТ Веснику (?).

Напомена о поновном успостављању поштанског саобраћајног у Југославији 1944/45: У источном делу земље (Србија, Македонија и Црна Гора), након повлачења немачких трупа до децембра 1944. године, није постојао цивилни поштански саобраћајни, када су емитована провизорна издања Југославије (Михел 451, 453). Оне су се користиле у Србији, укључујући Војводину, али у на местима Западног Срема, која су сада у Хрватској. Нису ми познате било какве у Македонији и Црној Гори. Међутим, увек су пошиљке подвргаване поштанској цензури – која је за припаднике Народне армије била без наплате поштарине, а ту се увек дало наћи и неколико приватних писама. Тако да са тог аспекта није било потребе за издањем Сенте. Међутим, такво издање је добар историјски подсетник о тим временима и доказ о великом патриотизму иницијатора.

Слично, али у много већој мери, било је и 1945. године у Аустрији. У посебном каталогу се налази да је у јуну 1945. године, одмах након ослобођења, издато више од 40 локалних издања, обично на једној или

две марке са ликом Хитлера претиснуте гуменим печатом или машински. Употреба истих није доказана. Понуда уредно употребљених марака не постоји. Поред тога, још 50 комада су познати као фантазијска издања. Ниједна од ових марака није у каталогизирана у Михелу.

Разлог за овај чланак је заправо преглед разних фалсификата, који се већ годинама појединачно или у комплетној серији, сигнирани пунцом или чак и са атестом, појављују на тржишту. Да би се фалсификати лакше препознали, најпре следи опис штампања из 1944., дакле са оригиналним примерцима. Припремљено је 10 клишеа са датумом 8.X.1944. Југославија, и још 10 са црвеном петокраком. Притиском клишеа, који су постављани хоризонтално у штампарску пресу, где су припремљени табаци мађарских марака (или њихови делови ширине 10 марака), направљен је отисак на првом реду у табацима (или деловима табака). Плоча је затим померена за висину марке у табаку како би претиснула други ред у табаку, и тако даље све до 10. реда (или онолико редова колико их је било максимално у табаку). У следећој фази, исти процес је поновљен са клишеима са 10 петокрака. Боја претиска слова је црна, маргине и углови су оштри, а штампа је врло чиста. 10 петокрака у низу су неуједначене. За отиске клишеа коришћена су постојећа слова и бројеви, од којих су неки показивали мало оштећења. Дакле, од три тачке у горњем реду, само су неколико округле, остале су квадратне или чак и ромбоидне. Неке слово показују пукотине, црвене петокраке су различите, вероватно ручно изрезбарене и у низу од 10 нису уједначене. Ове карактеристике омогућавају одређивање положаја у реду одређених клишеа, али не и њихову позицију у табаку.

Преглед ових карактеристика дат је у Табели 1. Комплетни табаци или низ од 10 марака никада ми није био доступан, листови или 10-маратонске јединице никада ми нису представљени, само хоризонтални парови, тројци или четверци. Код вертикалних парова претисак је увек идентичан.

Код трговаца или код колекционара ретко се налазе пробни претисак од 10x5, увек са звездама у нормалној величини, на жућкастом папиру средње дебљине, који потврђује раније описани распоред. Тржишна цена овог објекта је увек била врло висока.

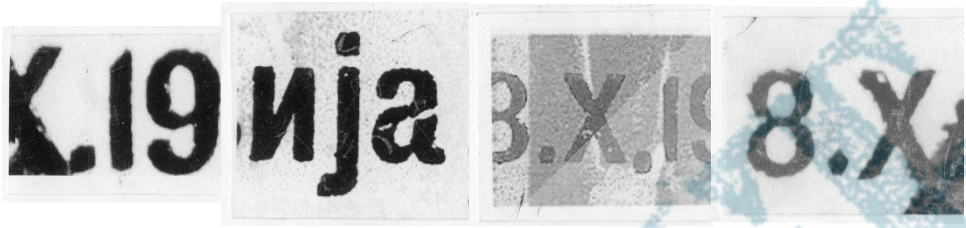

ЗА ЗБ ЗВ ЗД

Позиција	Горње три тачке	Слова	Слика	Црвена петокрака
1	Деформисан круг	Бројка 1 у 1944 је горе врло оштра	ЗА	Нагнута налево; Крак SE је напукнут
2	Деформисан круг код треће тачке	Бројка 1 у 1944 је горе врло оштра	-	Нагнута налево; Крак NE оштар
3	три тачке квадратног облика	-	-	Нагнута налево;
4	три тачке квадратног облика	Доњи стуб „друге четворке" благо укривљен	-	SE и SW врхови у једној линији
5	Деформисан и мали круг код треће тачке	-	-	Нагнута надесно; Крак NW окрњен
6	Трећа тачка квадратног облика	Последње „А" преполовљено укосо	ЗБ	SW и SE у једној линији; NE оштећена на врху
7	Друга тачка већа и смештена ниже	Доњи стуб „прве четворке" благо укривљен	ЗВ	Крак NE окрњен
8	Прва тачка у форми квадрата, друга у форми круга		ЗД	Нагнута налево;
9	Трећа тачка у форми квадрата	Унутрашњост „прве четворке" са тачком	-	Нагнута налево;
10	Тачке: круг, круг, квадрат	„9" горе оштећена	-	Крак NE туп; Крак SW накривљен ка споља

Табела 1 преглед карактеристика слова и петокраке свих 10 позиција

Као приказ и даља помоћ послужиће слика 4, која је репродукција пробе претиска. За петокраку су одређене следеће ознаке: 5 зрака

означене су словима: крак изнад N (север), затим крак у смеру казаљке на сату NE (североисток), SE (југоисточно), SW и NW.

Слика 4 Проба претиска, димензија 5 x 10 поља
Доњи ред је пробни претисак II 50 II за порто марку

Слика. 5 Репродукција позиција 10 клишеа, горњи ред позиције 1–5, доњи ред позиције 6–10 (подељено због лакшег приказа). Стрелице указују на неке варијације код петокрака.

(наставиће се)

ФИЛАТЕЛИСТИЧКА КОЛЕКТАНЕА [4]

Писмо број 4

Београд, 3. XI 1929.

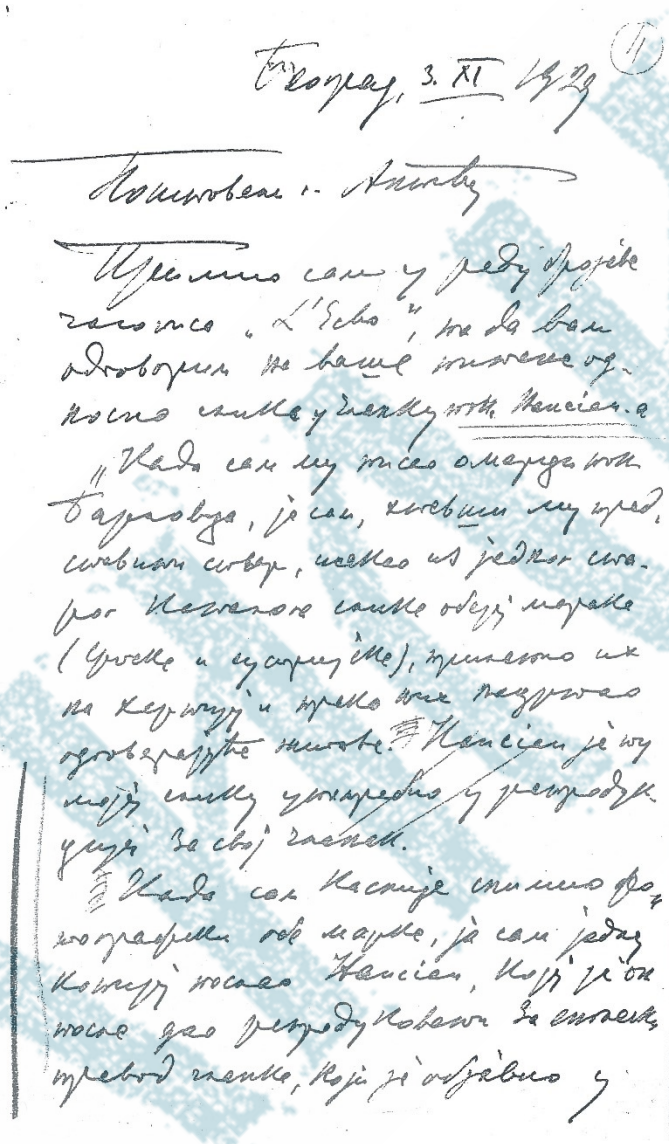

Сл. 1 Прва страница писма

Поштовани г. Антићу,

Примио сам у реду бројеве часописа L'Echo, па да вам одговорим на ваше питање односно слике у чланку г. Ханциана.

Када сам му писао о марци пок. Бараовца, ја сам, хтевши му представити ствар исекао из једног старог Каталога слике обеју марака (српске и аустријске), прилепио их на хартију и преко њих нацртао одговарајуће жигове. Касније је ту моју слику употребио у репродукцији за свој чланак.

Када сам касније снимио фотографски обе марке, ја сам једну копију послао Ханциану, коју је он после дао репродуковати за енглески превод чланка, који је објавио у "*Monthly Journal*"-у. Ето отуда разлике у оба часописа.

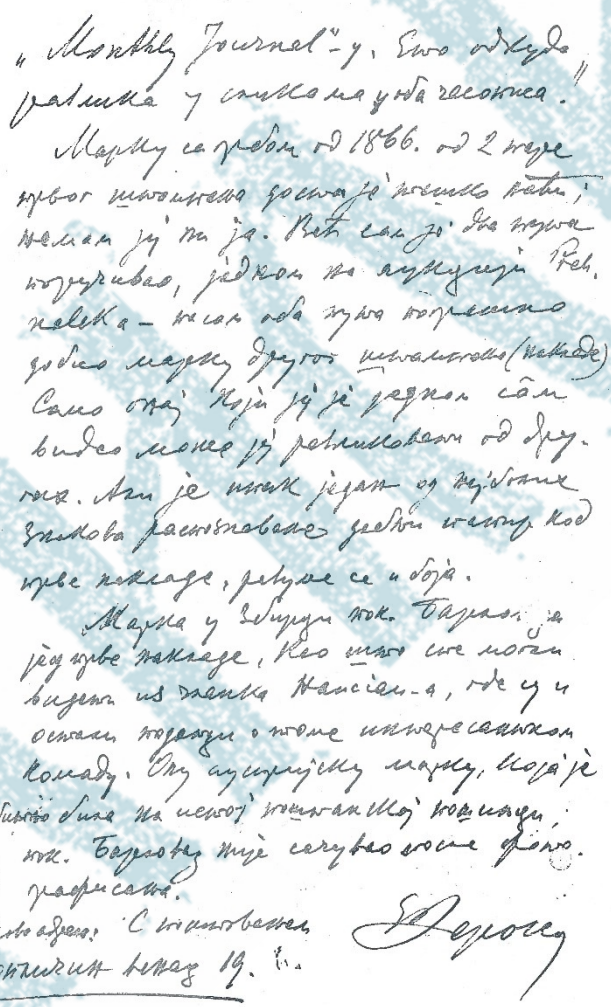

Сл. 2 Друга страница писма

Марку са грбом од 1866. од две паре првог штампања доста је тешко наћи; немам је ни ја. Већ сам је два пута поручивао, једном на аукцији *Prehnelik-a* – па сам оба пута погрешно добио марку другог штампања (накладе).

Само онај који ју је сâм видео може (...) репликовати од других. Али је ипак један од најбољих знакова распознавања дебљи папир код прве накладе, разуме се и боја. Марка у збирци пок. Бараовца је из прве накладе. Као што сте могли видети из чланка Ханциана, обе су и остали подаци о томе интересантном комаду. Ону аустријску марку, која је првобитно била на истој поштанској пошиљци, пок. Бараовац није сачувао после фотографисања.

С поштовањем,

Нова адреса: Топличин венац 19 Е. Дероко (потпис)

(Приредио В.Б.)

НОВИ ПРИЛОЗИ ЗА ИСТОРИЈУ ПУТУЈУЋИХ ПОШТА НА ТЛУ ЈУГОСЛАВИЈЕ [3]

"Филателистички гласник" наставља са објављивањем документарног материјала (историјске грађе) и нових ауторских текстова о путујућим поштама на тлу Србије и Југославије.

17. Пут. пошта Суботица – Винковци 196 и обратно / Su – Vi 196 и Vi – Su 196 / саобраћа у возу 1615 и 1614 у 13.00 – 16.24 и 4.44 – 8.00. Путовање траје 19 часова. Припада по једна дневница II категорије. Путују три службеника у Vi – Su 196 а два у Su – Vi 196 у Fm вагону. Управна пошта Суботица 2.

18. Пут. пошта Шид – Бијељина 204 и обратно / Šid – Bi и Bi – Šid 204 / саобраћа у возу 6230 и 6231 и 6233 у 5.34– 7.17 и 14.41 – 8.30 и 16.16 – 10.18. Путовање траје 10.42 часа. Припада пола дневнице III категорије. Путује један службеник у Fm вагону. Управна пошта Шид.

II Посредовање директних закључака возом

а/ Посредством поштанских службеника

1. Суботица – Келебија и обратно у возу спроводе службеници поште Суботица 2. Паушална награда.
2. Суботица – Чантавир и обратно у возу 235/8934 и 8935/232 спроводи службеник поште Суботица 2. У повратку из Чантавира на станици Нови Жедник врши размену са Su – Be 8 уз помоћ службеника поште Нови Жедник Дневница не припада.
3. Рума - Шабац и обратно у возу 1514 / иде у пошт. вагону пут. пошта 201 / и 1513. Спроводи службеник поште Рума. Не припада дневница.
4. Кикинда - Зрењанин и обратно у возу 2213 и 2220. Спроводи службеник поште Кикинда 2. Не припада дневница.
5. Кикинда – Бан. Велико Село и обратно у возу 2236-2237 и 2238-2239. Спроводи службеник Кикинде 2. Дневница не припада.

6. Рума - Врдник и обратно у возу 6130 и 6131. Спроводи службеник поште Рума. Дневница не припада.

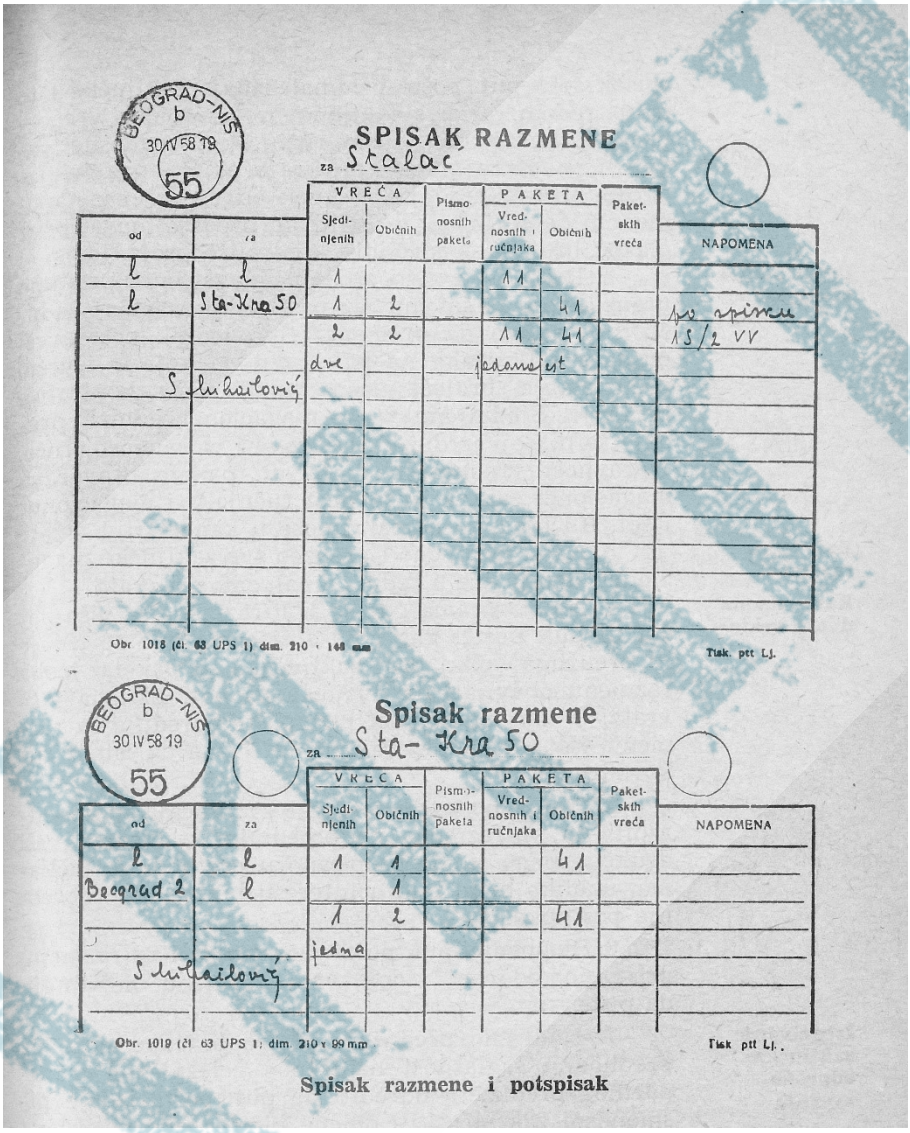

Spisak razmene i potspisak

С. 3 Службени документ железничке путујуће поште

7. Кикинда - Бан. Аранђелово и обратно у возу 7832-7813 и 7814-7833. Спроводни службеник поште Кикинда 2. Дневница не припада.

8. Сомбор - Рибница и обратно у возу 8122-8131. Спроводни службеник поште Сомбор 2. Дневница не припада.

9. Бечеј - Врбас и обратно у возу 8218-8213 у 17.02 – 18.10 и 4.43 – 5.50 спроводи службеник поште Бечеј који је обавезан да помаже и врши размену у Врбасу ујутру и увече у 17.02 – 18.10 и 4.43 – 5.50. Путовање траје 12.48 часова, те припада цела дневница од 550 динара.

10. Сомбор – Бачки Брег и обрнуто у возу 8222-8231. Спроводи службеник поште Сомбор 2. Дневница не припада.

Сл. 2 Препоручено писмо послато из Вршца за Титоград (1951)

Сл. 3 Полеђина препорученог писма са жигом жел. путујуће поште број 174 Бела Црква – Београд

11. Бачка Паланка – Кула – Врбас и обратно у возу 8316 и 8313 у 15.02 – 16.05 и 5.16 – 6.02. Путовање траје 15 часова, те припада цела дневница од 550.- дин. Спроводи службеник поште Бач. Паланка, који је обавезан да помаже – врши размену у Кули и Врбасу ујутру и увече, и да у пут. пошти 170 у оба правца на делу Кула – Врбас помаже у раду.

12. Ором – Суботица и обратно у возу 8814 и 8813. Спроводи службеник поште Ором, без дневнице.

13. Сечањ – Зрењанин у возу 9214 спроводи службеник поште Зрењанин 2, који је до Сечња дошао са пут. поштом 178.

14. Ковин – Владимировац и обратно у возу 9432 – 9431 и 9434 – 9421. Путовање траје од 3.40 – 5.22 и 6.30 – 8.45 и 13.10 – 15.30 и 17.15 – 18.40, те припада пола дневнице у износу од 275.- динара, јер путовање траје 10.35 часова.

(наставиће се)

Владимир Милић

Помоћно издање Манастир Морача 3212А - фалсификат претиска 12/0,01

Помоћно издање СЦГ из 2004. је у Михел каталогу (1) регистровано под бројевима 3212 (12/0,01) и 3213 (32/0,05) у оба зупчања : А (13 ¼) и С (12 ½), са напоменом да је зупчање А регистривано са ценом од 150 евра за 3212А, док је са 450 евра процењена позиција 3213А – што представља марку са највећом појединачном проценом за југословенско подручје. Наравно тек након што је уредништво Михела поверовало у невиђену реткост југословенске филателије и дало јој ову процену, изненада се појављују табаци у овом ређем зупчању, један по један. Посебну сенку на читаву причу баца околност да је претискивање урађено у штампарији „Омни амбалажа" у Бачкој Паланци (2), из које је захваљујући одсуству контроле процеса претискивања и „добром контакту" са неколико људи из Поште, изашла читава едиција разних комбинација претиска у зупчању С и наравно реткост у зупчању А...

Иако је тржиште, нарочито у иностранству прилично засићено понудом у зупчању А (како због све мањег броја сакупљача, тако и због очигледно не тако мале количине у зупчању А), фалсификатори не мирују и покушавају имитацију претиска на „ређем" зупчању, не би ли преварили сакупљаче и пласирали им фалш објекте представљајући их као оригиналне.

Овде ће бити презентовано постојање новооткривеног фалсификата (по евиденцији фалсификата, ово је прелиминарно тип III).

Манастир Морача 3212А
претисак 12/0,01

Фалсификат претиска
на А зупчању

Основне карактеристике оригиналног претиска:

- претисак је урађен у књиготиску (техника типа штампе) – јасне видљиве контуре дуж ивице бројки
- боја је изразито црна
- претисак постоји на оба зупчања основне марке: А (13 ¼) и С (12 ½)

Обзиром да на тржишту постоји неколико већ познатих фалсификата претиска код обе марке (3), овде ће бити презентован фалсификат претиска који се недовано појавио на тржишту.

КУПУЈЕМ
редовне марке Југославије
у ређим зупчањима
контакт: Владимир Милић
тел: +381 62 40 70 40
имејл: vladimir.milich@gmail.com

Марибор
претисак 70/38
зупч. 13 ¼
Michel 2144 A

Морача
љубичасти претисак
12/0,01, зупч. 13 ¼
Michel 3102 A

Основне карактеристике фалсификата претиска:

- претисак је урађен у офсету (или дигиталној штампи) – не постоје контуре око бројки и само „тело“ бројки је прилично уједначено наносом црне боје
- бројка „1“ је нешто ужа (обележено црвеним котама на претходној слици)
- бројка „2“ има тање подножје и нешто тањи завијутак на врху (обележено црвеним котама на претходној слици)
- размак између бројки „1“ и „2“ је нешто већи (обележено црвеним котама на претходној слици)

За сада није познато постојање овог типа фалсификата претиска код манастира Студеница 32/0,05, али је реално очекивати појаву истог, обзиром да је њена каталошка вредност 450 евра.

Литература

(1) Михел каталог ЕК3 2017

(2) Милановић „Каталог редовних марака Југославија 1944-2005“

(3) Зоран Бошковић „Ново откривени фалсификати претиска на помоћном издању Манастири“, Филаберза 57-58, јул 2008.

ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ГЛАСНИК

Часопис за теорију и праксу филателије
Journal Philately Theory and Practice

ОГЛАШАВАЊЕ / ADVERTISING

¼ стране / ¼ of the page	**1200 дин/10 EUR**
½ стране / ½ of the page	**1800 дин/15 EUR**
1 страна / 1 page	**3600 дин/30 EUR**
Унутрашња страна корица / The inside cover page	**6000 дин/50 EUR**

М. Р. Вуковић

ПРИЛОГ МЕТОДОЛОГИЈИ АМАТЕРСКОГ ИСТРАЖИВАЊА[2]

У другом наставку својих допуна мом чланку, проф. др. Милан Радовановић, у делу о Аустрији, даје *једну нову локацију* (радни одред на добру у Костелецу над Орлици), а за седам логора/радних подлогора из мог пописа девет допуна које се односе на мој чланак (уз напомену да је *тачан* натпис на жигу логора Каценау "***Interniertenlager***"). У делу о Бугарској врло уверљиво разрешава моју дилему о пореклу једног информативног (*никако не цензурног*) печага. На тим допунама сам му ***искрено захвалан***.

Сл. 1: Разгледница послератног споменика у Улму (1923. још увек у фази макете).

Нажалост, проф. др Радовановић и ту запада у промашену тему и материјалне грешке на које морам да се осврнем.

Проф. др. Милан Радовановић: „Карта са жигом [логора Вајкертшлаг - MPB] ***... и непознатим жигом "K. K. Bezirkhauptmannschaft / Weikertschlag".***

"Непознати жиг" проф. др Радовановића *нема благе везе са Вајкертшлагом. Тачан* натпис на њему гласи "***K. K. Bezirkshauptmannschaft / Waidhofen a.d.Th."*** (Ц. Кр. Окружна главна команда / Вајдхофен на Таји). *Познат је и није логорски*.

Проф. др. М. Радовановић: „[За бугарске логоре] ***М. Вуковић наводи три типа образаца... Поред наведених на Сл. 3*** *(ваљда "приказаних на сл. 3")* ***постоји бар још један образац приказан од стране*** (ваљда: "који је приказао") ***В. Вишацког, а који се разликује од наведених од стране*** (ваљда: "које наводи") ***М. Вуковића"***

Добро, *разликовање категорија* је за многе *mission imposible*. У чланку *нисам навео три типа, већ три врсте* образаца: централно државно, локално логорско и издање ЦК. У опису *централних* издања (којима припада карта Вишацког) навео сам „коверат и *неколико карата*". Ту карту сам, дакле, регистровао. Нормално је да се разликује од оних "*наведених на Сл. 3"* – у чланку је приказана карта *локалног* издања са именом логора. Било би лепше да је све усликано, али је за ту материју и седам страна (пре)пуна капа, док би осам до девет страна био чист безобразлук.

Узгред, за печат заробљеничког логора Софија *нисам* рекао да је једини познат отисак, *већ* да је једини познат печат. А то су, ипак, *две сасвим различите ствари*.

Проф. др Радовановић: „Логорска дописна карта са приказом Српског (ваљда „српског" - MPB) ***надгробног споменика на градском гробљу у Улму на Дунаву… Логорска франшизна илустрована дописна карта (образац) ратних заробљеника за преписку са својима у Србији."***

Проф. др Радовановић ме "допуњава" и аверсом и реверсом једне разгледнице, уз наведене легенде. При том *испушта из вида или не зна да је рат завршен 1918, а споменик подигнут двадесетих година прошлог века*[1]. На њему је ћирилицом, *латиницом* и немачким уклесано: „*Овде у туђини и непознатом свету почивају вечитим сном српски ратни заробљеници из* ***рата 1914-1919***...". У штампарији "Млада Србија" је ***1923***, вероватно у циљу прикупљања средстава за постављање споменика, штампана разгледница на којој је он *још увек у фази макете*.

Дакле, ова разгледница са сликом *поратног* освештања *поратног* надгробног споменика *није, нити може бити, „логорска франшизна илустрована дописна карта (образац) ратних заробљеника за преписку са својима у Србији*". Текст репродукован са заробљеничких карата је израз емоција преживелих заробљеника.

Проф. др М. Радовановић: „f.a. је скраћеница од „fristgemaess abgefertigt“, што у преводу значи: завршено на време“

Проф. др Радовановић исправља мој превод и *објашњење* скраћенице „F.a.“[3]. При том игнорише свој сопствени императив “*познавања стања проблематике*”. Да не паметујем много, ево шта о томе каже, рецимо, ArGe Deutsche Geschichte[4]:

“Im Briefverkehr der Kriegsgefangenen war mit Erlaß vom 11. November 1914 geregelt, daß *aus Gründen der Sicherheit die Absendung der Briefe der Kriegsgefangenen erst 10 Tage, nachdem sie geschrieben sind, erfolgen sollte*. Die Überwachung dieser vorgegebenen Frist war allerdings in der Praxis aus verschiedenen Gründen nicht immer möglich. Daher folgte am 11.Januar 1915 ein Befehl des Kriegsministeriums, *die Kriegsgefangenen-post vor der Weitergabe mit einem Stempel zu versehen, der den Ablauf der zehntägigen Frist sofort erkennen ließ. In diesem Stempel musste der Vermerk F.A. enthalten sein*.”[5]

И на крају ...

Све локације	*Немачка*	*Угарска*	*Аустрија*	*Бугарска*
В. Вишацки *112 локација са 16 ознака*	**45 ЛОКАЦИЈА, ОД ЧЕГА:** **35 логора** **3 подлогора** **1 радни одред** **6 болница** са укупно **3 ознаке**	**11 ЛОКАЦИЈА, ОД ЧЕГА:** **4 логора** **1 подлогор** **5 рад. одреда** **1 болница** са укупно **6 ознака**	**37 ЛОКАЦИЈА, ОД ЧЕГА:** **9 логора** **8 подлогора** **19 рад. одреда** **1 болница** са укупно **7 ознака**	**19 ЛОКАЦИЈА, ОД ЧЕГА:** **8 логора** **11 подлогора и радних одреда** са укупно **0 ознака**
М. Р. Вуковић *151 локација са 103 ознаке*	**40 ЛОКАЦИЈА, ОД ЧЕГА:** **32 логора** **1 подлогор** **1 радни одред** **6 болница** са укупно **49 ознака**	**20 ЛОКАЦИЈА, ОД ЧЕГА:** **6 логора** **3 подлогора** **9 радних од.** **2 болнице** са укупно **22 ознаке**	**41 ЛОКАЦИЈА, ОД ЧЕГА:** **11 логора** **5 подлогора** **24 рад. од.** **1 болница** са укупно **29 ознака**	**50 ЛОКАЦИЈА, ОД ЧЕГА:** **22 логора** **28 подлогора и радних одреда** са укупно **3 ознаке**

Љубазношћу Воје Беговића добио сам текст који ми раније није био познат, а на који се проф. др М. Радовановић позива. Након поређења студије В. Вишацког и текста информативног карактера М.Р. Вуковића *постало ми је јасно зашто је проф. др Радовновић упоредио само број локација у Немачкој, мудро избегавши остале Централне силе и било какво поређење регистрованих логорских ознака*.

Резултати поређења дати су у табели и не захтевају коментар.

---

[1] http://www.vesti.rs/Vesti/Zaboravljeni-srpski-ratnik-u-Ulmu.html, https://www.delcampe.net/en_US/collectibles/postcards/serbia/ulm-germany-monument-of-dead-serbian-soldiers-1924-114666272.html ...

[3] У *Гласнику* бр. 12, на стр. 10, дао сам превод “Отправљено у одређеном временском периоду”, а у фусноти објаснио: “Печат „Eingang (датум)” потврђује да је тог дана пошиљка примљена у цензурном уреду, где би била задржавана десет дана у покушају да се учини бескорисном свака евентуална тајна информација коју би заробљеник могао да шифрира у тексту, а печат “F.a.” да је прослеђена по истеку тог времена.” Превод у варијанти проф. др Радовановића не “избацује” чак ни *Google translate*.

[4] http://www.arge-deutsche-geschichte.de/neuzeit/oflag-trier.htm

[5] У Немачкој постоји и мишљење да је „F.a.“ скраћеница за „Frist abgelaufen“ (Рок је истекао). Како је значење практично исто, а прву варијанту подржава и Волтерс, у чланку сам се определио за њу.

ПРЕГЛЕД ИСПОСТАВА ПОШТЕ СРБИЈЕ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Стање на дан 1. децембар 2017.

СЕДИШТЕ Регионалне Радне Јединице - ГРАЧАНИЦА АДРЕСА: ТОМИСЛАВА СЕКУЛИЋА 1, 38205 ГРАЧАНИЦА	
ГЊИЛАНЕ	
38251 ПАРТЕШ	ИВЕ АНДРИЋА ББ
38252 ШИЛОВО	КРАЉА ПЕТРА ББ
38266 ПАСЈАНЕ	КАРАЂОРЂЕВА ББ
ГОРА	
38420 ДРАГАШ	ДРАГАШ ББ
ИСТОК	
38334 ОСОЈАНЕ	ОСОЈАНЕ ББ
КОСОВО ПОЉЕ	
38210 КОСОВО ПОЉЕ	ФРУШКОГОРСКА ББ
КОСОВСКА КАМЕНИЦА	
38260 КОСОВСКА КАМЕНИЦА	КОСОВСКА КАМЕНИЦА ББ
38267 РАНИЛУГ	КАМЕНИЧЕ ББ
КОСОВСКА МИТРОВИЦА	
38220 К.МИТРОВИЦА 1	ДРВАРСКА 10
38223 К.МИТРОВИЦА 3	ЛОЛЕ РИБАРА 16
38224 К.МИТРОВИЦА 4	КРАЉА ПЕТРА I 140
ЛЕПОСАВИЋ	
38217 СОЧАНИЦА	БРАЋА РАДОВАНОВИЋ ББ
38218 ЛЕПОСАВИЋ	24. НОВЕМБАР 999
38219 ЛЕШАК	БРАЋЕ МАТОВИЋ ББ
38221 ЈАРИЊЕ	ЈАРИЊЕ ББ
ЛИПЉАН	
38207 ДОЊА ГУШТЕРИЦА	ЦАРА ЛАЗАРА ББ
38208 ЛЕПИНА	РАДЕВАЧКА ББ
НОВО БРДО	
38255 НОВО БРДО	ПРЕКОВЦЕ ББ
ОБИЛИЋ	
38211 ПЛЕМЕТИНА	ДЕСПОТА СТЕФАНА ББ

ОРАХОВАЦ	
38430 ОРАХОВАЦ	ДРАГУТИН ЈАНКОВИЋ 1
ПЕЋ	
38310 ГОРАЖДЕВАЦ	ГОРАЖДЕВАЦ ББ
ПРИШТИНА	
38204 ЛАПЉЕ СЕЛО	МЕТОХИЈСКА ББ
38205 ГРАЧАНИЦА	ТОМИСЛАВА СЕКУЛИЋА ББ
ШТРПЦЕ	
38157 БРЕЗОВИЦА	СВЕТОСАВСКА ББ
38236 ШТРПЦЕ	ЦАРА ЛАЗАРА ББ
38239 ДРАЈКОВЦЕ	КОСОВСКА ББ
ВИТИНА	
38263 ВРБОВАЦ	ВИДОВДАНСКА ББ
ВУЧИТРН	
38213 ПРИЛУЖЈЕ	ВИДОВДАНСКА ББ
ЗУБИН ПОТОК	
38226 БРЊАК	БРЊАК ББ
38228 ЗУБИН ПОТОК	КОЛАШИНСКИХ КНЕЖЕВА 19
ЗВЕЧАН	
38216 БАЊСКА	БАЊСКА ББ
38227 ЗВЕЧАН	СВЕТОГА САВЕ ББ

ЈП ПТТ САОБ.СРБИЈА
ЗВЕЧАН
КРАЉА МИЛУТИНА 58
ЗВЕЧАН
ПИБ:100002803
ИБ¶М:ББ029331
ОПЕРАТЕР1 0000
* ХВАЛА *
VELIKAI SRP GLUMI
22.00 Г
СГ: 0.00%
ПГ: 0,00
ПТ: 0.00
ЕГ: 22.00
ЕТ: 22.00
ЗА УПЛАТУ: 22.00
ГОТОВИНА: 22.00
УПЛАЋЕНО: 22.00
ПОВРАЋАЈ: 0.00
25.12.13-12:43
БИ: 204

Слика горе: Пригодна поштанска марка купљена на пошти 38227 Звечан

Слика лево: одговарајући фискални рачун

Приредио В.М.

Преглед издања „Пошта Србија“ у периоду септембар 2017. - новембар 2017.

Датум	Кат. број	Назив	Табак	тираж	КПД	МК
01. IX 2017.	766	Љубичевске коњичке игре 70 дин. – коњ и џокеј	(2x5) 10	45 000	1	
29. IX 2017.	767	Радост Европе 70 дин. – цртеж Угљеше Миленковића, 11. година	(3x5) 8+7	25 000	1	
02. X 2017.	768 769	Божић 23 дин. – 74 дин. –	(5x5) 25	215 000 100 000	1	
06. X 2017.	770	800 година од крунисања Стефана Првовенчаног за краља 23 дин. – фреска Стефана Првовенчаног у манастиру Студеница	(5x5) 23+2	25 000	1	1
09. X 2017.	771	Дан марке 23 дин. – први српски УПУ купон	(5x5) 25	25 000	1	
01. XI 2017.	772 773 774 775 776 777 Карнет број 6	Уметност 23 дин. – Доситеј Обрадовић 23 дин. – Хаџи Никола Живковић 23 дин. – Анастас Јовановић 23 дин. – Васа Ешкићевић 23 дин. – Милутин Бојић 23 дин. – Иво Андрић	(2x3) 6	15 000	3	
09. XI 2017.	778 779 780 781	Дечја марка – дечији зоолошки врт 23 дин. – Нанду 23 дин. – Доркас Газела 23 дин. – Сервал 23 дин. – Нилски коњ	(4x4) 16	25 000	2	
24. XI 2017.	279 VI	редовна марка Колан са копчом –– 11 дин. – ФОРУМ, Н. Скочајић, 2017.	(10x10) 100			

Преглед доплатних марака у периоду септембар 2017. - новембар 2017.

Датум	Кат. број	Назив	Табак	Тираж	Период употребе
02. X 2017.	77	Дечја недеља	(10x10) 100		02. X 2017.- 08. X 2017.
09. X 2017.	78	Изградња спомен-храма Светог Саве	(10x10) 100	7 600 000	09. X 2017.- 03. XII 2017.

приредио У.С.

IN MEMORIAM: др Александар Брусин 1933-2017

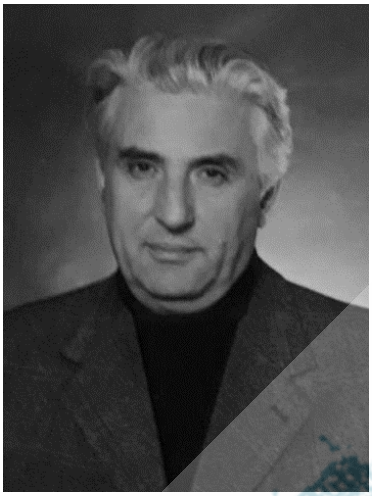

У Београду је, 31. јула 2017. године, у 84. години живота, преминуо др Александар Брусин. Филателија је била његов хоби, који је волео и коме се предао истим жаром као и својој професији. Главно опредељење његовог сакупљања било је подручје редовних (франко) марака, са акцентом на марке Југославије. Предано и стрпљиво је стицао нова знања, бележио уочене варијетете, посебности и био спреман увек да то знање несебично подели са колегама филателистима. Својим колекционарским карактером и приступом убрајао се у малобројне сакупљаче југословенских редовних марака. Као резултат дугогодишњег истраживања, сакупљања и анализирања прикупљеног материјала, објавио је неколико чланака-студија на тему југословенских редовних марака у домаћим часописима, од којих издвајамо:

(1) Специјализација редовних марака у часопису FilaHobby M&M:

- Манастири 1/99,
- Партизани 3/99,
- Партизани претисак 5/99,
- Тито 2/99,
- Авионска издања 4/99 и 6-7/99,
- Привреда I, II и III 8-11/99 1999,
- Индустрија I, II, III и IV 12/99, 01-04/00

(2) Редовне марке „Партизани" – Филателиста 261-264

(3) Резултати испитивања утицаја УВ зрака на марке редовног (франко) издања 1992-2011– Филаберза 64-65

(4) Редовне марке „Привреда" – Филателистички гласник 3-5 (2013.)

Набројани радови данас свакако представљају неизоставну референтну литературу за нове генерације сакупљача за било какво озбиљно проучавања југословенских редовних марака.

Несумњиво остаће упамћен као један од најбољих познавалаца подручја редовних марака бившег југословенског простора. Иако тешко болестан, до последњег тренутка ја био активан као филателиста и истраживач. Његовим одласком, филателија је изгубила истинског заљубљеника, неуморног истраживача и врсног познаваоца.

TABLE OF CONTENTS

EDITORIAL 3

LETTERS SENT FROM EGYPT TO YUGOSLAVIA DURING THE MISSION UNEF I – NEW CONTRIBUTIONS [5] - Vojislav Begović 5

YUGOSLAVIA – PERFORATIONS FAKES – Svetislav Jelić 11

WWI POW-MAIL [18] – Vojislav Begovic 14

FIP/FEPA EXHIBITIONS 2018 22

PROGRAM OF COMMEMORATIVE POSTAGE STAMPS ISSUES AND MOTIV FOR DEFINITIVE STAMPS IN 2018 – SERBIA 23

IRC MODEL ISTANBUL 25

SURCHARGE STAMPS - SERBIA 27

AN ATTEMPT TO RECONSTRUCT PRINTING PLATES OF MONTENEGRIN POST CARDS FROM 1892/93 [3] - Miodrag R. Vuković 29

SENTA 1944 – PROVISIONAL ISSUE – prof. Dr. Jovan Veličković 42

PHILATELIC COLECTANEA [3] 50

TRAVELING POST OFFICES ON THE TERRITORY OF YUGOSLAVIA – Vojislav Begović 53

FAKE OVERPRINT ON YUGOSLAV DEFINITIVE STAMPS – Vladimir Milić 57

CONTRIBUTION TO THE METHODOLOGY OF AMATEUR RESEARCH [2] – Miodrag R. Vuković 60

KOSOVO AND METOHIJA - SERBIA POST OFFICES 62

NEW SERBIA STAMPS JUNE 2017 – AUGUST 2017 64

www.praga2018.cz

Grimaud, 54, Rue Mazenod - Marseille

CAMPAGNE D'ORIENT 1914-1917

Type de Femme Serbe